

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE ASSOCIATIEOVEREENKOMSTEN TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAP EN DE AFRIKAANSE STATEN

Hoofdstuk I.: Historiek en omschrijving van de Verdragsinhoud « Associatie »

1. Toen België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland op 25 maart 1957 het verdrag van Rome tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap ondertekenden was het noodzakelijk speciale voorzieningen te treffen voor bepaalde overzeese gebieden, die bijzondere betrekkingen onderhielden met sommige E.E.G.-landen. Deze overzeese gebieden waren immers nauw met hun moederland verbonden.

Toen deze zes Europese landen hun onderlinge economische verhoudingen en hun gezamenlijke betrekkingen tegenover de buitenwereld gingen coördineren, moest men uiteraard rekening houden met de belangen van die afhankelijke gebieden, die voor het merendeel in Afrika waren gelegen.

Het dekolonisatieproces was nog niet in volle gang. Zo ontstond een associatie, vooral van empirische aard vermits het gebieden betrof, die bestuurd werden door Europese landen, de ene als kolonie, de andere als mandaatgebied. Zodat de vorm van associatie juridisch moeilijk te omschrijven is.

Ten gevolge van deze natuurlijke binding tussen moederland en kolonie of mandaatgebied was het noodzakelijk regelen te voorzien in het Verdrag die deze bijzondere verhoudingen nader zouden bepalen.

2. De aard en het doel van dergelijke associatie wordt omschreven in de art. 131-136 van het Verdrag van Rome. Ook de ruime bepaling van art. 238 laat toe met derde-staten een associatie af te sluiten. De modaliteiten werden nader bepaald in aan het Verdrag toegevoegde *overeenkomsten*.

Deze samenwerking heeft twee wezenlijke doelstellingen die elkaar aanvullen: enerzijds het organiseren van een grote economische ruimte, waarbinnen de grootste mogelijke vrijheid heerst, voorzover dit althans in overeenstemming is te brengen met het verschil in ontwikkeling tussen Europa en Afrika; anderzijds het bevorderen van de ontwikkeling van de Afrikaanse landen met alle middelen in de eerste plaats door het stichten en gemeenschappelijk financieren van een *ontwikkelingsfonds* (1).

Deze associatie zou aldus volgende domeinen kunnen bevatten (2):

a. het *handelsverkeer* tussen de lid-staten en de afrikaanse gebieden bevorderen door het geleidelijk opheffen van douanerechten op de goederen. (d.w.z. handelspolitiek) (3).

b. de *investeringen*, die noodzakelijk lijken tot de ontwikkeling van deze gebieden, met mogelijkheid van deelneming, aanbestedingen en leveranties door de partijen (4).

c. het *recht van vestiging* van onderdanen en rechtspersonen op niet-diskriminatoire basis; alsook het vrije verkeer van werknemers voor zover er geen afbreuk gedaan wordt aan de bepalingen van volksgezondheid, openbare veiligheid en openbare orde (5).

Voor de eerste vijf jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag bepaalt één van de aan het Verdrag gehechte *toepassingsovereenkomsten* (6) de wijze van toepassing en de procedure van associatie. Vóór de afloop van die eerste periode zal de Raad met eenparigheid de bepalingen vaststellen voor een nieuwe periode (7). De toepassingsovereenkomst werd op 25 februari 1964 door het Besluit van de Raad (8) vervangen alsook door de Konventie van Jaende.

3. Sinds de Afrikaanse landen hun politieke zelfstandigheid verworven hebben, staan we voor nieuwe verhoudingen, niet meer van kolonie tot moederland, maar van Staat tot Staat. Het betreffen nu internationale besprekingen, op bilaterale of multilaterale basis tussen onafhankelijke staten: dit bekeken naar de juridische vorm. Groot vraagstuk dat te beantwoorden blijft, is te weten of er inhoudelijk iets aan deze verhouding gewijzigd werd?

Aldus begonnen de besprekingen tussen de 17 Afrikaanse landen en Madagaskar. Ze duurden op basis van de voorgenoemde doelstellingen één jaar en werden besloten door de ondertekening op 20-7-1963 van de Konventie van Jaende, die van kracht werd op 01-06-1964 (9).

Deze overeenkomst verving de Toepassingsovereenkomst voor die staten die na 1958 onafhankelijk waren geworden. Hoe eigenaardig het ook lijken kan de Konventie van Jaende is noch op art. 136 noch op art. 238 E.E.G. gebaseerd, maar op « de bepalingen van het Verdrag 'in 't algemeen' ». Voor de tijd tussen het verstrijken van de

Toepassingsovereenkomst (op 31 dec. 1962) en het inwerkingtreden van de nieuwe regelingen (1 juni 1964) zijn een aantal regels neergelegd in de Verklaring van de Vertegenwoordigers van de geassocieerde Staten van 19 december 1962 betreffende deze overgangsbepalingen ⁽¹⁰⁾.

4. Tijdens de discussies gingen de Fransen zover de associatie te stellen als een voorwaarde tot toetreding. In februari 1957 had de heer Pineau de associatie met de Afrikaanse gebieden als een *conditio sine qua non* gesteld, alhoewel het rapport Spaak (1956) geen melding maakte van deze problematiek. De Franse 4de Republiek dacht toen nog geenszins aan dekolonisatie en onafhankelijkheid. Integendeel haar streven was gericht op het verwezenlijken van een «Eurafrika», het is te zeggen een kolonialisierende mentaliteit.

De motieven ⁽¹¹⁾ voor deze strakke Franse houding zijn een logisch gevolg van de gevoerde koloniale politiek. Het net van de handelsbetrekkingen in de «franc-zone» was gesloten en werd aldus gehandhaafd. België integendeel voerde een open deur politiek.

Dit vergt een economische verantwoordelijkheid.

De E.E.G. wordt opgebouwd als een *douane-unie* d.w.z. een gemeenschappelijk tarief ten opzichte van derde landen; noodzakelijk ook ten overstaan van de overzeese gebieden. Wat is het gevolg van deze overeenkomst? Zo er geen bijzondere regeling wordt voorzien voor de produkten uit de overzeese gebieden, zouden deze laatste, zodra het handelsverkeer vrij is binnen de gemeenschap, vrij via het moederland, in de overige vijf E.E.G.-landen kunnen ingevoerd worden.

Om dit te vermijden was de oplossing of een associatie of een vrijhandelszone op te richten.

De Zes zijn namelijk lid van de G.A.T.T. (General Agreement on Tariffs and Trade). De G.A.T.T. is een gespecialiseerde instelling in het raam van de U.N.O., die een veralgemening inhoudt van de «meest begunstings-clausule» (de voordeligste tarieven van een land tegenover een ander, worden automatisch ook geldig tegenover alle derde landen) ⁽¹²⁾. Deze klausule geldt echter niet voor douane-unies (gemeenschappelijk tarief naar buiten, geen tarieven naar binnen) en voor vrijhandelszones (alle leden hebben hun eigen extern tarief, geen interne tarieven). Om van deze uitzondering bij de G.A.T.T. te kunnen genieten moest men van de Zes een douane-unie maken. Zoiets gaat niet onmiddellijk en men was verplicht het reglement van de G.A.T.T. op zeer ruime wijze te interpreteren «de meest-begunstings-klausule» geldt niet voor landen, die de vaste bedoeling hebben een douane-unie of een vrijhandelszone te vormen. Op die manier kunnen de Zes onder elkaar preferentiële voordelen toestaan zonder dat deze automatisch ook toegestaan worden aan andere landen.

5. Wat het Afrikaanse kontinent betreft hebben de diverse nationalistische bewegingen een ander uitzicht gegeven aan de Statenkaart.

Niet alle staten gingen met de in de konventie aangeboden maatregelen akkoord. Zo weigerde Sekou-Touré van Guinée Generaal De Gaulle de associatie met deze slagzin: «Nous préférons la pauvreté dans la liberté à la richesse dans l'esclavage».

Dit brengt ons een nieuwe kernvraag: zijn de associatie-overeenkomsten een voldoende economische en technologische inspanning van de Zes om de onderontwikkelingskloof te dichten?

De andere Afrikaanse Staten, voortgekomen uit de geassocieerde gebieden nemen van hun zijde geen genoegen met de vertegenwoordiging door Frankrijk. Zelf willen ze voor hun belangen opkomen en willen ze ook

geconsulteerd worden, indien er door de E.E.G.-organismen beslissingen genomen worden, die hen betreffen.

Met deze gewijzigde toestand hebben de Zes rekening gehouden door de geassocieerde Staten direct hun aanvragen tot financiering van projecten uit het Ontwikkelingsfonds te laten indienen bij de Commissie; en door o.m. een permanente vertegenwoordiging van de geassocieerde Staten in te stellen.

Deze economische binding tussen de Afrikaanse Staten en Europa stemde andere Afrikaanse landen tot nadenken... hun besprekingen hebben geleid tot de overeenkomsten van Lagos en van Aroesja (zie infra).

6. Deze korte evolutie leidt voorlopig tot twee konstataties, waarover we vragen te stellen hebben.

De associatie heeft de onafhankelijkheidsdrang niet kunnen doen ophouden. Welke zijn de redenen ervan? Zijn er eventuele tekorten of is er misschien een verschil in visie?

De franc-zone betekent een afhankelijkheid (van Frankrijk) op de wereldmarkt. Kan dergelijk gesloten systeem blijven voortbestaan tussen onafhankelijke Staten? Of is er soms een meer intra-Afrikaanse handel nodig?

Na een analyse gemaakt te hebben van de drie associatie-overeenkomsten zullen we pogen, meer gewapend, deze vragen te beantwoorden.

Hoofdstuk II: De Associatieovereenkomst van Jaende (GASM) ⁽¹³⁾

Data:

- 01-01-1958: Verdrag van Rome
- 1960-1962: onafhankelijkheid Afrikaanse landen besprekingen
- 20-07-1963: ondertekening Jaende I
- 01-06-1964: inwerkingtreding (tot 31.05.1969)
- 29-07-1969: ondertekening Jaende II

Afdeling 1: Inleidende gegevens.

7. Eurafrika was een onmogelijkheid geworden, omdat de twee continenten afzonderlijke politieke, economische en sociale doeleinden na te streven hadden. Het eerste probleem van Afrika was een oplossing vinden voor hun «take off»; op multilaterale basis zal men nu hieraan pogen een oplossing te geven.

Het na lange en moeizame besprekingen uitgebouwde systeem van de Jaende-Konventies is een Kompromis. Een kompromis tussen enerzijds het idee van een soort Common-Wealth op preferentiële zone met nauwe handelsbetrekkingen en anderzijds een meer op de buitenwereld gericht liberalistisch beleid.

De Achttien geven de voorkeur aan een preferentieel systeem.

Van daaruit is een kompromis gegroeid bestaande uit twee vormen van samenwerking:

— de wederzijdse tariefverlagingen in het handelsverkeer (A)

— financiële hulp en technische samenwerking (door het Europees Ontwikkelingsfonds) (B).

Paritaire instellingen zullen de uitvoering van deze overeenkomst waarborgen (D).

Men heeft ook gepoogd een eerste stap te zetten in de versoepeling van het recht van vestiging, de diensten, betalingen en kapitaal (C).

Volgens deze aangegeven structuur zullen we de Jaende-overeenkomst bespreken, die het meest verregaande voorbeeld van samenwerking is tussen rijke en ontwikkelingslanden. De tegenstellingen bij het opstellen van de twee Jaendekonventies komen aan het licht door een aantal aangebrachte wijzigingen.

Afdeling 2 : De inhoud van het Verdrag.

A. Het Handelsverkeer (art. 2-16).

8. De associatie tussen de zes Europese en de achttien Afrikaanse staten scheidt een *vrijhandelszone* d.w.z. een gebied met vrij verkeer van goederen, ten behoeve van de noden van de nog onvoldoende geïndustrialiseerde Afrikaanse economie.

Dit omvat een dubbele verbintenis.

Eenzijds hebben de geassocieerde staten vrije toegang tot de Europese gemeenschappelijke markt (art. 2). Voor de produkten uit de geassocieerde staten worden bij invoer in de zes Europese landen de douanerechten geleidelijk afgeschaft en de kwantitatieve beperkingen opgeheven, zoals tussen de Zes zelf. Dergelijke maatregel noemt men een *preferentie*.

Voor bepaalde tropische produkten besliste men de preferentie voor de geassocieerde staten sneller in te voeren, nl. koffie (9,6 % i.p.v. 16 %), cacao (5,4 % i.p.v. 9 %), verse ananas, kruidnagels, gedroogde kokosnoot, muskaatnoten, peper, vanille en thee.

Anderzijds stellen de geassocieerde staten hun markt open voor de Zes (art. 3). Maar zij kunnen maatregelen nemen om hun in ontwikkeling zijnde economie, voornamelijk hun jonge industrie, te beschermen.

Doordat de geassocieerde staten de douanerechten en heffingen van gelijke werking op de produkten uit de Zes geleidelijk afschaffen, scheppen ze een preferentie.

Ze hebben zich ook verbonden tot de afschaffing van alle kwantitatieve beperkingen op produkten uit de Europese Gemeenschap (art. 7).

We staan dus voor een *kommunautair preferentiesysteem*.

Elke geassocieerde staat kan invoerrechten handhaven of gaan heffen ten behoeve van zijn ontwikkeling en zijn industrie of om in zijn begrotingsmiddelen te voorzien. Bovendien mogen ze nog kwantitatieve beperkingen handhaven of instellen als de maatregelen op het gebied van de tarieven niet de gewenste resultaten opleveren, ingeval van moeilijkheden in hun betalingsbalans, of wanneer de organisatie van hun landbouwmarkten het noodzakelijk maakt (vrijwaringsklausule).

9. De structuur en het algemeen opzet van de nieuwe Associatie-overeenkomst (Jaoende II) zijn in belangrijke mate dezelfde gebleven. Van de 64 artikelen van Jaoende I zijn er 27 ongewijzigd gebleven. De wijzigingen zijn meestal maar een automatische aanpassing van de feitelijke veranderingen (bv. douaneregeling voor invoer in de E.E.G., recht van vestiging). Praktisch alle bepalingen aangaande instellingen en procedures zijn ongewijzigd gebleven (behalve de nieuwe art. 59 en 60 betreffende de geldigheidsduur van de overeenkomst) (14).

Op twee punten van het handelsverkeer is er wat veranderd in Jaoende II (15). Eerst en vooral de verlaging van het gemeenschappelijk buitentarief. Om tegemoet te komen aan de wens van andere ontwikkelingslanden hebben de Zes hun douanetarieven verlaagd voor een aantal produkten, nl. koffie (van 9,6 tot 7%), cacao (van 5,4 tot 4%), en ruwe palmolie (van 8 tot 6%). De derde ontwikkelingslanden hadden druk uitgeoefend omdat ze hun kansen veilig wilden stellen om later niet uitgesloten te worden van een preferentieel handelsstelsel. De tweede maatregel op handelsgebied die er naar streeft de coördinatie van het beleid van de gemeenschap op mondiaal en regionaal gebied te verwezenlijken, is het resultaat van de nieuwe opvattingen die tot uiting kwamen op de Conferentie van New-Delhi: dat er namelijk geen wederkerigheid moet zijn wanneer de rijke landen hun handelsvoordelen toe-

kennen aan ontwikkelingslanden. Dat had tot gevolg dat de Zes aan de Konventie van Jaoende II een protocol toevoegden, waarin werd bepaald dat Jaoende II geen hinderpaal zal vormen voor de deelneming van de GASM aan een wereldstelsel van algemene preferenties dat door de UNCTAD eventueel in werking zou kunnen worden gesteld.

Op de Eurafrikaanse parlementsconferentie te Hamburg verklaart Minister Scheyven, toen voorzitter van de Ministerraad der Zes, dat de E.G. niet bereid is de handelspreferenties, die zij haar Afrikaanse geassocieerde partners heeft toegezegd, in te krimpen ten gunste van een wereldomvattende voorkeurregeling voor de ontwikkelingslanden (16).

10. Andere nieuwe tendens is de poging om de GASM grotere eigen verantwoordelijkheid voor hun ontwikkeling te laten dragen. De Zes willen afzien van de voordelen die de associatie hun verschaft (douanepreferentie), telkens wanneer hun partners hun handelsvoordeel op interafrikaanse basis organiseren.

De binnenlandse markten zijn meestal te klein. Het is niet te verwonderen dat de oprichting van economische gemeenschappen in deze landen algemeen wordt aangezien als een nuttig middel om enkele van de economische nadelen van de beperktheid van het ruilverkeer op te heffen. Het belangrijkste voordeel van integratie ligt in de grotere potentiële markt die in de meeste Afrikaanse landen aanwezig is. Voor het moment bestaat industrialisatie hoofdzakelijk uit de vervanging van tot nu toe ingevoerde goederen door nationale produktie. Indien er enige vorm van gemeenschappelijke markt zou bestaan, zou de vervanging van import door goederenproduktie eerder op een regionale (transnationale) dan op een nationale markt moeten berusten. De industrie van eindprodukten zou dan bij een bepaalde mate van protectie sneller kunnen groeien, omdat een groot aantal industrieën die slechts een kleine en dus oneconomische produktie op kleine nationale markten afzetten, dan voor een grote regionale markt zou kunnen werken. Aldus de mening van P. Robson in het E.G.-maandblad (17), die verder volgende belemmering ziet bij de verruiming van de Afrikaanse markt. In de eerste plaats is er het probleem van de verbindingen. De vervoerverbindingen zijn meer georiënteerd op de handel met de ontwikkelde wereld, dan met de naburige Afrikaanse landen. In sommige gevallen zijn de verbindingen tussen aangrenzende Afrikaanse landen zo moeilijk en kostbaar dat het meer kost om de produktie van het ene naar het andere land te krijgen dan naar of van Europa. Een tweede groep problemen betreft de plaats waar de industrieën worden gevestigd. De industrie zal de neiging hebben zich te concentreren in de meer ontwikkelde landen om zo te profiteren van hun markt, externe economie en structuur. De minder ontwikkelde landen, die geen industrie kunnen aantrekken, moeten dan de goedkopere import uit de rest van de wereld vervangen door duurdere import van hun partners. Dan is er nog een probleem van politieke aard. Landen met een wankel politiek evenwicht zullen de wereld er niet gemakkelijk van kunnen overtuigen dat zij een rationele politiek en economisch beleid zullen blijven voeren.

Een dergelijke aanmoediging tot interafrikaanse samenwerking schuilt ook in het hoofdstuk over de financiële en technische hulp.

B. De Financiële en Technische Samenwerking. (art. 17-30)

11. De voornaamste instrumenten voor de sociale en economische ontwikkeling van de geassocieerde Afrikaanse staten en Madagaskar zijn het Europese Ontwikkelings-

fonds (E.O.F.), waarover de Europese Commissie het beheer voert, en de Europese Investeringsbank (E.I.B.).

De nieuwe financiële regeling vertoont vier belangrijke kenmerken: een verhoging van het totale bedrag van de hulp, variatie in de methode van hulpverlening, meer sectoren waarin ontwikkelingshulp kan worden verleend, en ten slotte de technische hulp.

a. Het Ontwikkelingsfonds (18).

Het E.O.F. beschikte in zijn eerste vijfjarige periode over 581 miljoen rekeneenheden (1 r.e. = 1 dollar).

Deze hulp was van subsidiaire aard (buiten de verstrekte ontwikkelingshulp) en uitsluitend bestaande uit overheidshulp.

Bij de tweede vijfjarige periode stelde het fonds 730 miljoen r.e. ter beschikking.

Het nieuwe Europese Ontwikkelingsfonds stelt 748 miljoen r.e. in de vorm van giften en 80 miljoen r.e. in de vorm van bijzondere leningen ter beschikking. (art. 18a)

b. De Investeringsbank (19).

Bij de Konventie van Jaoude I kwam daar nog 70 miljoen r.e. bij die door Jaoude II op 90 miljoen r.e. aan leningen werd gebracht (art. 18 b).

12. Dit systeem is er op gericht om met een maximum aan doelmatigheid hulp te verlenen aan de algemene en sociale ontwikkeling van de G.A.S.M.

Het ontwikkelingsfonds schenkt geen kant en klare projecten. De geassocieerde landen stellen die plannen zelf samen en zij zijn het die er de financiering van aanvragen bij de E.E.G.

De Afrikaanse landen zijn uiterst kwetsbaar op de wereldmarkt. De reden ervan is dat ze landen zijn van monokulturen, waarvan de economische structuur geheel afhankelijk is van één of twee produkten. Bij prijsverschommelingen zijn ze dan ook vlug geraakt.

Het eerste doel van de hulp aan de produktie is op de wereldmarkt te concurreren. De subsidiëring van deze produkten, zoals voorzien in Jaoude I werd afgeschaft. De Lis-staten brachten in het nieuwe fonds een «biezondere hulpverlening» van 80 miljoen r.e. die bedoeld is om hulp te bieden bij natuurrampen of wanneer het ineensstorten van een wereldmarktprijs de economie van een geassocieerd land bedreigt. (art. 20)

Een veel betere methode dan de prijs subsidiëring achtten de Zes het verstrekken van technische hulp in algemene zin door het ter beschikking stellen van deskundigen, het uitwerken van economische plannen, het vormen van inheemse vaklui. Men zal pogen door een samenwerkingsbeleid de agrarische structuur en mentaliteit aan te passen aan de industrialisatie: ruimere markten op te richten, energiebronnen op te drijven, arbeidskrachten op te leiden, kapitalen te concentreren.

Zo is de E.I.B. in de mogelijkheid gesteld om naar eigen vrije oordelingskracht, deel te nemen in het risicodragend kapitaal van ondernemingen. Dezelfde bedoelingen vinden we terug in de projecten die gefinancierd worden door het E.O.F. Het fonds is vooral gericht op de basissectoren: verkeerswegen, energiebedrijven, scholen (technische en kulturele vorming. Produktief = gekwalificeerde werkkrachten) en ziekenhuizen (gezonde mens is bron van werkkraft). Ook is er de «hulp ter diversifikatie» om een beter evenwicht te bereiken in de economische structuur door het in het leven roepen van nieuwe kulturen of door industrialisatie.

Grootse projecten worden in samenwerking met het fonds van de Verenigde Naties of met de O.E.S.O. samen gefinancierd (art. 24).

Voornaam is geweest de financiering van de Transkameroenspoorweg (20). Hoe wordt dergelijk projekt gefinancierd?

Als een geassocieerde staat een projekt heeft ingediend, wordt het aan het Fonds voorgelegd. Het wordt ter advies doorgestuurd aan het comitee van het E.O.F. dat het dossier bestudeert. Wordt het daar goedgekeurd dan bepaalt de Commissie het financieringsbedrag en gaat over tot de sluiting van een financieringsovereenkomst. De geassocieerde staat, die de uitvoering van het projekt op zich neemt organiseert de aanbesteding en wijst de uitvoering van het projekt toe aan een onderneming, waarmee dan een overeenkomst wordt gesloten (art. 22-23).

C. Recht van Vestiging, diensten, betalingen en kapitaal (art. 31-40)

13. De nieuwe associatieregeling heeft op het gebied van het recht van vestiging hetzelfde doel: de onderdaan en rechtspersoon van alle E.G.-landen zullen in alle geassocieerde landen geleidelijk op voet van gelijkheid worden behandeld. Tevens moet gelijkheid van behandeling op het gebied van het verrichten van diensten worden bereikt op basis van wederkerigheid.

Bovendien wordt bepaald dat elke betrokken staat zich verplicht de betalingen en overmakingen in snel tempo te liberaliseren.

D. De Instellingen van de Associatie (art. 41-55)

14. Voor de associatieovereenkomst van Jaoude zijn nieuwe instellingen in het leven geroepen om de uitvoering van de overeenkomst te waarborgen.

De instellingen zijn (art. 41):

- De Associatieraad, bijgestaan door het Associatiecomitee (a)
- de Parlementaire Conferentie van de associatie (b)
- het Arbitrage Hof van de associatie (c)

a. De Associatieraad

De raad bestaat enerzijds uit de leden van de Raad der E.G. en de leden van de Commissie en anderzijds uit een lid van de regering van elke geassocieerde staat. (art. 42)

De Associatieraad neemt besluiten bij eenparigheid (art. 42-46). Houdt minstens eens per jaar zijn vergadering (art. 44).

De Associatieraad wordt bij de vervulling van zijn taak bijgestaan door een Associatiecomitee, op dezelfde paritaire basis samengesteld, dat een permanent karakter bezit en het dagelijks beheer uitoefent. Het is de Associatieraad, die de taak en de bevoegdheden van het comitee vaststelt en zelfs de uitoefening van zijn bevoegdheden aan dit comitee kan delegeren. (art. 47-50)

b. De Parlementaire Conferentie van de Associatie

Is paritair samengesteld uit leden van het Europese parlement en leden van de Parlementen van de geassocieerde staten. Komt elk jaar bijeen om het verslag van de Associatieraad te aanhoren (art. 52) In januari 1970 kwam ze de laatste maal te Hamburg bijeen.

c. Het Arbitragehof. (art. 53)

Hieraan worden de geschillen over de interpretatie of de toepassing van de overeenkomst voorgelegd, nadat de minnelijke poging van de Associatieraad is mislukt.

Het Hof bestaat uit een voorzitter en vier rechters (21). Het beslist met meerderheid van stemmen. Zijn besluiten zijn verbindend voor de betrokken partijen.

Hoofdstuk III :

De Associatieovereenkomst van Lagos (22)

15. De Associatieovereenkomst van Lagos wil een nieuwe bijdrage zijn tot de ontwikkeling van de inter-afrikaanse samenwerking en handel. We zullen er nochtans weinig woorden aan wijden, omdat de overeenkomst feitelijk van weinig belang is geweest.

De associatie, ondertekend op 17 juli 1966 te Lagos, zou tot en met 31 mei 1969 gelden (art. 32). Doch om in werking te treden moest de overeenkomst bekrachtigd worden door alle Staten-partijen. Nigeria en vier lid-staten van de E.G. bekrachtigden de tekst. Frankrijk en het Groot-Hertogdom Luxemburg zijn tot en met de vervaldatum in gebreke gebleven, zodat de overeenkomst nooit in werking is getreden.

De tekst doet denken aan een kaderverdrag, waarvan de hoofdelementen inzake handelsveer (art. 2-13), recht op vestiging en diensten (art. 14-18), betalingen en kapitaal (art. 19-20) en instellingen (art. 21-26) in 35 artikelen gekopieerd zijn op de Jaende-Konventie.

Een belangrijke afwijking is wel dat er geen sprake is van financiële en technische hulp. De overige afwijkingen zijn van minder belang en aangepast aan de economische toestand van Nigeria (bv. regeling betr. hout).

Juridisch werd de overeenkomst gebaseerd op dezelfde basis als de associaties met Griekenland en Turkije t.w. op art. 238 «De gemeenschap kan met een derde staat... akkoord ensluiten, waardoor een associatie wordt tot stand gebracht, welke door wederzijdse rechten en verplichtingen, gemeenschappelijk optreden en bijzondere procedures wordt gekenmerkt.»

Aanvankelijk als Common-Wealth-landen waartegenover het verplichtingen heeft (23), was het gericht tegen de «franc-zone», die ze verweet een vervolg te zijn van het kolonialisme en een gevaar voor de Afrikaanse eenheid; doch door zijn geografische ligging heeft het alle belang er bij om zijn visie te richten op deze landen. De Biafraanse afscheidingspogingen waren zeker geen helpende hand om de associatieovereenkomst met de Europese gemeenschap nieuw leven in te blazen.

Hoofdstuk IV :

De Associatieovereenkomst van Aroesja (24)

Afdeling 1 : inleidende gegevens

16. Het Associatieakkoord van Aroesja van 26 juli 1968 werd gesloten tussen de Europese Gemeenschap en drie Oostafrikaanse landen : Kenia, Oeganda en Tanzanië, drie vroegere Britse kolonies (Commonwealth-zone) (25).

Door het verdrag van Kampala (6-6-1967) vormen ze de «Oostafrikaanse Gemeenschap» met bevoegdheden op het gebied van het verkeer, de financiën, de handel, de industrie en de werkgelegenheid. Deze samenwerking op economisch gebied bestond reeds een 40-tal jaren. Toen ze onafhankelijk werden, stuitten deze landen op ernstige moeilijkheden omdat zij het niet eens waren over de verdeling van de diverse voordelen. In het koloniale tijdperk was het Kenya die het leeuwendeel van de industriële ontwikkeling van dit gebied naar zich toe trok. Kenya poogde dit aanvankelijk op te lossen door fiscale voordelen toe te kennen aan de andere landen.

Het thans van kracht zijnde verdrag van Kampala voorziet in drie andere middelen om de voordelen naar billijkheid te verdelen :

(a) landen met tekorten tegenover hun partners mogen ter bescherming van de bestaande of eventueel op

te richten industrieën beperkte tarieven heffen tegenover hun burenen ;

(b) een nieuw opgerichte East African Development Bank dient bij de toewijzing van investeringsgelden te zorgen voor een evenwichtiger spreiding van de industrie ;

(c) de gemeenschappelijke diensten moeten uit Kenya gedecentraliseerd worden (26).

17. Door de verschuiving in de bestaande handelszones (nl. de vroegere franc-zone wordt de vrijhandelszone-Konventie van Jaende) komt de Commonwealth-zone verzwakt uit de strijd en staat bijna geïsoleerd in Afrika. Zodat de oude Commonwealth-landen naar de E.G. toeneigen.

Ondanks de breuk tussen Gr.-Br. en de E.E.G. zet de Oost-afrikaanse Gemeenschap vanaf 25-9-1963 moeizame onderhandelingen in om hun onderling handelsverkeer te stimuleren. (In diezelfde periode was de oude Britse kolonie Nigeria ook onderhandelingen begonnen). De onderhandelingen werden herhaaldelijk voor lange periodes onderbroken. Getekend op 26 juli 1968 te Aroesja, kwam de overeenkomst te vervallen op 31 mei 1969, samen met de Konventie van Jaende I. Ze is nooit van toepassing geworden omdat de nationale parlementen van de gemeenschap de tekst nooit hebben geratificeerd. De tweede Associatieovereenkomst werd van 30-6-1969 te Aroesja hernieuwd voor vijf jaar. Uiterste vervaldatum op 31 januari 1975 (art. 35) (27). Deze overeenkomst volgt in grote lijnen de vorige overeenkomst.

Een zeer knellende discussie werd er gevoerd over de juridische vorm van deze handelsband. De Oostafrikaanse Gemeenschap weigerde zich aan te sluiten tot de Jaende-Konventie.

De onderhandelingen werden begonnen op basis van art. 228 door de Commissie om tot een overeenkomst te komen volgens art. 238. Men kwam terug tot de onderhandelingsformule met Nigeria, d.w.z. de vertegenwoordigers van de Lid-Staten zitten aan de Konferentietafel voor advies, omdat de materies van vestiging en diensten rechtstreeks op de staten toepasselijk zijn of ze althans persoonlijk belasten (methode volgens art. 111 en art. 113). Dit alles was het gevolg van de moeilijkheden tussen de Raad en de Commissie van de E.G.

Afdeling 2 : Inhoud van het Verdrag.

18. Het bevorderen van het handelsverkeer (art. 2-15) werd tot stand gebracht op de klassieke wijze door (27) :

a. De (geleidelijke) afschaffing van de douanerechten

Zoals aan de achttien GASM biedt de E.G. de drie landen de afschaffing van douanetarieven.

Belangrijkste uitzondering op deze regel zijn de tropische vruchten koffie, kruidnagelen en ananaskonserven waarvoor de tariefverlagingen tot bepaalde hoeveelheden beperkt zullen blijven ten einde de uitvoer van de GASM niet te belemmeren.

Illustratief voorbeeld : kruidnagelen.

De twee belangrijkste producenten zijn het vroegere Zanzibar (3/4 wereldproduktie) en Madagaskar. De kruidnagelen uit Madagaskar kwamen tolvrij in de Gemeenschap. Op die vanuit Zanzibar werd een invoerrecht van 15 % geheven. Zodat de douanenvrijdom beperkt werd tot een hoeveelheid voor Zanzibar, want een plotselinge verdwijning van die beschermende tariefmuur zou voor de afzet uit Madagaskar fataal kunnen zijn (kwantitatieve beperkingen)

b. Tariefpreferenties

In ruil voor de vrije toegang van de Oostafrikaanse produkten hebben de Zes tariefpreferenties of tariefverlagingen op een 60-tal produkten. Deze preferenties vormen 2 tot 9 % van het Oostafrikaanse douanetarief of invoertarief. Zij zullen van toepassing zijn op 6,5 % van de totale invoer van Oost-Afrika, wat overeenkomt met 10 % van de uitvoer van de Zes naar deze drie landen.

De invoerprodukten zijn voornamelijk : glas (België), radiotoestellen (Nederland en Duitsland), macaroni (Italië), wijn (Frankrijk). De import naar deze landen neemt gestadig toe, wat de ruimste toekomstmogelijkheden biedt.

c. Recht van Vestiging (art. 16-20)

Een belangrijk punt van de Conventie is, dat er een recht van vestiging wordt toegekend om op niet-diskriminatoire basis een keuze te maken tussen de Zes-landstaten om er zich te vestigen (geen uitvoeringsbesluiten).

De Konventie van Aroesja voorziet in geen technische of financiële hulp.

19. Deze samenwerking wordt gewaarborgd door de klassieke instellingen (art. 23-29) :

- Associatieraad met volgende bevoegdheden :
- een beperkte beslissingsmacht betreffende

a. de definitie van de oorsprong van de produkten

b. anti-diskriminatoire maatregelen

c. de minnelijke regeling van geschillen (art. 28 par. 1).

- een algemeen kontrolerecht.

In feite is deze associatieraad voornamelijk een konsultatie en informatieforum, bijgestaan door een permanent komitee.

— geen Arbitragehof, doch mogelijkheid van het aanstellen van arbiters (éne door elke partij, en een derde in overleg met de Raad) om geschillen over de interpretatie of de toepassing van de overeenkomst te beslechten (art. 28 par. 2).

— een paritair samengestelde Parlementaire Kommissie bespreekt elk jaar de vraagstukken betreffende de associatie (art. 29).

Hoofdstuk VI : De Ontwikkelingsproblematiek

21. Men zoekt naar een nieuw evenwicht in de Afrikaanse economie, niet afhankelijk van één enkel produkt zoals koffie, kakao of grondnoten.

De geassocieerde staten, die sinds jaren commerciële hulp kregen van hun voormalige moederlanden, zullen nu gaan deelnemen aan de internationale concurrentie en aldus hun economische onafhankelijkheid pogen te verzekeren. De vraag is of dit noodzakelijk een werk van lange adem moet zijn, zoals de Gemeenschappen verklaren ? (28). Dit bevestigt ook dat de aanpassing van de prijzen geen einddoel vormt. Is deze steun van de Europese Gemeenschappen geen unilateraal uitreiken van een helpende hand, waarop de Afrikaanse landen maar moeten ja-knikken ?

Het gaat om een probleem van wereldpolitiek, van internationale marktregeling. « Nous préférons la pauvreté dans la liberté à la richesse dans l'esclavage » ?

Bij het nader bekijken van de handelsbalans van de meeste Afrikaanse landen zien we hoe akuit de verhouding zich stelt E.G.-G.A.S.M. Bijvoorbeeld Senegal stuurt 88 %, waarvan 6 % naar Frankrijk, van zijn uitvoer naar de E.G. (29).

Dit is de toestand van alle oud-Franse kolonies. In welke mate bestaat er vrijheid deze Associatie te willen of niet te willen ?

Internationaalrechtelijk zijn de Afrikaanse staten onafhankelijk. Maar in welke mate is er inhoudelijk iets verderd aan de kolonie-moederland-verhouding ?

22. We wensen tot besluit enkele vragen te stellen over diverse punten van deze problematiek :

- de politieke en juridische aspecten
- de economische, financiële en technische aspecten
- de instellingen

De politieke aspecten lijken zeer complex. We willen ons beperken tot drie grote vragen :

1. welk is het belang van de associatie voor de Afrikaanse landen ?

2. is een uitbreiding van de E.G. een oplossing voor bepaalde problemen ?

3. op welke basis en volgens welke procedure moet het sluiten van verdere overeenkomsten worden geschoeid ?

De economische aspecten zijn van het hoogste levensbelang. Wraakroepend is de kloof tussen de rijke en de andere landen.

1. In welke mate moeten we de Afrikanen van een industrie voorzien ?

2. Is het preferentiesysteem van tarieven niet diskriminatoire zoals de Afrikanen beweren.

Verdeelt de associatie Afrika niet ? Is ze geen werkelijke hypotheek op de inter-afrikaanse handel ?

3. Moeten de financiële en technische bijstand niet uitgebreid en vermeerderd worden ? Moeten er geen nieuwe maatregelen voorzien worden ?

Zijn ten slotte de waarborgen geboden door de institutionele bepalingen voldoende ? Werken de instellingen op een voldoende wijze ? Is het Europees ontwikkelingsfonds niet te loom ?

Bij deze studie hebben we enkel de grote lijnen willen schetsen van de associatieovereenkomsten met de Afrikaanse landen, zodat het een bijzondere studie vergen zou om deze talrijke vragen te beantwoorden.

Doch we menen dat het mogelijk is aan de hand van de voorstellen van prof. Jan Tinbergen, hoogleraar aan de Rotterdamse Economische Hogeschool en Nobelprijs voor Economie, een globaal antwoord te geven : omdat de oplossing moet gezocht op wereldpolitiek vlak en door internationale marktregeling.

23. Het rapport « *Partners in Development* » van de Kommissie Pearson, een initiatief van de Wereldbank, maakte een degelijke maar conservatieve analyse van de problemen van de derde wereld. Samenstelling : L. Pearson, Marjolin, Douglas Dillon... afwezig : J. Tinbergen en Gunnor Myrdal. De balans en de vooruitzichten voor de toekomst zijn veel positiever dan tot nog toe algemeen werd aangenomen.

Het rapport wil een stoot geven tot een vernieuwde bewustwording van de Westerse landen van hun verantwoordelijkheid tegenover de derde wereld. De rijke landen moeten verder gaan op de ingeslagen weg en alleen trachten hun hulp wat op te drijven, omdat dit op lange termijn in hun eigen voordeel speelt. De Kommissie poneert niet dat de ontwikkelingslanden recht hebben op ontwikkeling (30).

De door prof. Tinbergen voorgezeten UNO-plankommissie (18 leden) daarentegen stelt diepgaande structuurhervormingen voor in de handel tussen rijke en arme landen. De Westerse industrielanden zouden volgens hem over vijf jaar volledig moeten ophouden hun zwakkere bedrijfstakken door hoge tariefmuren te bescher-

men tegen import uit de ontwikkelingslanden. Op vier gebieden moet er aktiever worden opgetreden. Het eerste is dat van de financiële overdrachten (niet hulp). In 1972 zouden de rijke landen 1% van hun B.N.P. tegen marktprijzen moeten overdragen, waarvan 3/4 uit publieke middelen. Het tweede is dat van de internationale handel. Het opgeven van het protektionisme, omdat als de ontwikkelingslanden over meer deviezen beschikken, onze beste industrieën meer kunnen verkopen. Ten derde is het wetenschappelijk onderzoek nog teveel gericht op de belangen van de rijke landen. En ten vierde moet er meer aandacht besteed worden aan de technische bijstand. Deze moet verdubbelen ⁽³¹⁾.

24. Deze algemene gegevens paste prof. Tinbergen toe op de Jaocendeovereenkomst tijdens een lezing gedurende het colloquium « Le Renouveau de la Convention de Jaounde » ⁽³²⁾. Zijn voorstellen zijn in 7 punten te resumeren: ze getuigen van een globale en realistische aanpak:

— de preferenties aan de geassocieerde landen verminderen om de diskriminatie met de andere ontwikkelingslanden te overbruggen. Om te komen tot een gelijkberechtiging van de ontwikkelingslanden die op eenzelfde ontwikkelingsniveau staan;

— zo spoedig mogelijk de preferenties door de geassocieerde landen aan de Europese produkten toegekend, uitsluiten. Dit zou de douaneinkomsten van de geassocieerden vermeerderen. Het systeem is voor de Zes trouwens niet voorspoedig;

— zo veel mogelijk de ontwikkeling rechtstreeks steunen door de produktiestrukturen der derde landen te verbeteren en grotere produkteneenheden te creëren in de landbouw (er zijn modelhoeven nodig);

— de uitbreiding van de financiële hulp, vnl. door het Europees Ontwikkelingsfonds;

— ook uitbreiding van de technische bijstand;

— er is teveel researchwerk voor de ontwikkelingsgebieden. Liever deze sommen in industrieën investeren. Beter minder kapitaal en veel werkrachten;

— het aanmoedigen van de geografische integratie van de omringende Afrikaanse landen.

Mr. Raoul M. DE PUYDT

Advokaat

Lic. internationaal recht.

Bibliografie

a. Teksten

— Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (door Brinkhorst en Lauwaars)
W.E.J. Tjeenk Willing, Zwolle, 1967, nr. 157 Nederlandse staatswetten.

— Associatieovereenkomst tussen de E.E.G. en de met deze gemeenschap geassocieerde Afrikaanse Staten en Madagaskar en bijhorende dokumenten.

Voorlichtingsdienst E.G., Brussel, 1969.

— Agreement, establishing an Association between the E.E.G. and the Republic Nigeria.

Federal Ministry of Information, Lagos, 1966.

— Overeenkomst, waarbij een Associatie tot stand wordt gebracht tussen de E.E.G. en de Verenigde Republiek Tansanië en de Republiek Kenya en bijgaande dokumenten.
Voorlichtingsdienst E.G., Brussel, 1969.

b. Algemene werken:

— Fontana-Rava, Gian Pietro, « Diagnostic politique, économique et social des E.A.M.A. à l'heure », Mémoire U.L.B. 1968-69, blz. 148.

— Van Benthem van den Bergh, G., « De Associatie van Afrikaanse Staten met de E.E.G. », Leyden, A.W. Sythoff, 1962, 141 blz.

— Okigbo, P.N.C., « Africa and the Common Market »,

London, Green, 1967, 183 blz.

— « L'Association à la C.E.E. » (aspects juridiques), Thèses et travaux juridiques; Institut d'études européennes; Presses universitaires de Bruxelles, 1970, 353 blz.

— « L'Association entre la C.E.E. et les Etats Africains », Revue du Marché Commun nr. 123, mai 1969, blz. 209-289.

— « Le Renouveau de la Convention de Yaounde », Institut de Sociologie, 1969, 96 blz.

c. Voetnoten

(1) Internationaal akkoord betreffende financiering en beheer van de steun van de gemeenschap (instelling « Europees Ontwikkelingsfonds ») Pb. 1493/64.

(2) Zie van Benthem, op. cit., blz. 52-60.

(3) Verdrag van Rome 1957 (E.E.G.) art. 132 par. 1 en 2 en art. 133-134.

(4) id., art. 132 par. 3 en 4.

(5) id., art. 132 par. 5 en art. 135.

(6) id., blz. 225 e.v.

(7) id., art. 136

(8) Besl. Raad 64/349/E.E.G. van 25-2-1964 Pb. 1472/64 in werking op 1-6-1964.

(9) Besl. Raad 64/345/E.E.G. van 5-11-1963, Pb. 1430/64 betreffende het sluiten van de overeenkomst van Jaounde, in werking op 1-6-1964.

(10) Pb. 1468/64.

(11) Zie van Benthem, op. cit., blz. 15-44.

(12) G.A.T.T. art. 24.

(13) Zie het uitgebreid en uitstekend werk van A. Gerard « L'Association avec les pays et territoires d'outremer et avec les états africains et malgaches associés », p. 113-214, op. cit., 1970, Institut d'Etudes Européennes.

(14) E.G. Ter Documentatie P-33 p. 3, juli 1969.

(15) Ch. Schiffman, E.G.-maandblad nr. 117, blz. 12.

(16) D.S. 12-1-1970, cit. AFD/DPA, Hamburg 13 januari.

(17) P. Robson, E.G.-maandblad, nr. 115 « Economische integratie in Afrika », blz. 3-4.

(18) Pb. 1493/64 en Pb. 1498/64. V° Comm. 62/65/E.E.G. v/ 25-3-1965; Pb. 1397/65.

(19) Art. 129-130 + Protokool betreffende de statuten van de Europese Investeringsbank, op. cit., blz. 201-214.

(20) Zie Schiffman, E.G.-maandblad, maart 1969, nr. 112, blz. 16-17.

(21) Zie statuut van het Arbitragehof, Protokool nr. 8, op. cit., ev. J., blz. 13-15.

(22) Zie verder de uitstekende beschrijving van de Nigeriaanse onderhandelaar zelf: Okibo, op. cit., 1967, p. 90-133; en het artikel van J.J.M. Tromm: « Nigeria and the Common Market », Common Market Law Review vol. V, nr. 1, juni 1967, blz. 50-70.

Ook het werk van Prof. J. Costonis « The association with Nigeria », p. 215-317, op. cit., 1970, Institut d'études européennes.

(23) The Congo Basin Treaties, 1883.

(24) Zie verder het werk van Schmidt-Ohlendorf Horst, « L'Association avec les Etats de l'Afrique de l'Est », p. 319-353, op. cit. 1970, Institut d'études européennes, en het artikel van Elias, T.O., « The Association agreement between the E.E.G. and the Federal Republic of Nigeria », Journal of World Trade, vol. 2, nr. 3, 1966, p. 189-209.

(25) E.G.-maandblad, nr. 106, sep. 1968, blz. 6.

(26) id. nr. 115, juni.

(27) (E.G.), I.P. (69), 156: 24-9-1969.

(28) « Associatie met landen overzee », Voorlichtingsdienst E.G., blz. 31.

(29) E.G.-maandblad, nr. 79, blz. 2.

(30) Deelgenoten in Ontwikkeling, Rapport van de Commissie voor Internationale Samenwerking. Staatsuitgeverij 's Gravenhage, 1970, 275 blz.

(31) Deelgenoten in Ontwikkeling II, Naar Versnelde Ontwikkeling; Voorstellen voor het tweede ontwikkelingsdecennium van de Verenigde Naties; Rapport van de Commissie voor Ontwikkelingsplanning o.V.v. prof. J. Tinbergen. Staatsuitgeverij 's Gravenhage, 1970, I-64 blz. + inl.

(32) « L'Association des Etats Africains et Malgaches et l'Economie mondiale » in « Le Renouveau de la Convention de Yaoundé », Institut de Sociologie, 1969, blz. 71-79.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 29 oktober 1970.

Voorzitter-verslaggever: M. Valentin.
Eerste advocaat-generaal: M. Mahaux.

Bevoegdheid en aanleg. — Burgerlijke zaken. — Territoriale bevoegdheid. — Belgisch-Franse overeenkomst van 8 juli 1899. — Eis tot vanwaardeverklaring van derden-beslag. — Tegen Frans burger zonder bekende woon- of verblijfplaats in België. — Rechtbank van de plaats van het beslag.

Art. 1 § 1 van de tussen België en Frankrijk gesloten overeenkomst van 8 juli 1899 stelt Belgen en Fransen gelijk voor de toepassing van de bevoegdheidsregelen in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel, en is een bekrachtiging van de bevoegdheidsgronden, vastgesteld bij art. 52 van de wet van 25 maart 1876. De overeenkomst stelt het Franse grondgebied niet gelijk met het Belgische grondgebied.

Krachtens art. 567 Rv. en art. 39 van de wet van 25 maart 1876, moet de eis tot vanwaardeverklaring van een derden-beslag voor de rechtbank van de woonplaats van de beslagene partij gebracht worden, of, indien deze woonplaats niet bekend is, voor die van zijn huidige verblijfplaats; bij gebreke van een in België bekende woon- of verblijfplaats, moet deze eis worden gebracht voor de rechtbank van het beslag. Wanneer de beslagene partij een Frans burger is die geen bekende woon- of verblijfplaats in België heeft, moet de eis voor de laatstbedoelde rechtbank gebracht worden, alsof het ging om een Belgische burger.

Cordonnier t./ Daineffe.

Gehoord het verslag van raadsman Valentin en op de conclusie van de heer Paul Mahaux, eerste advocaat-generaal;

Gelet op het bestreden arrest, op 24 maart 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 52 en meer bepaald 5°, van de wet van 25 maart 1876 houdende titel I van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, 567 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, van het enige artikel van de wet van 31 maart 1900 tot goedkeuring van de op 8 juli 1899 tussen België en Frankrijk gesloten overeenkomst betreffende de rechterlijke bevoegdheid en van artikel 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest de door eiser aangevoerde exceptie van onbevoegdheid « ratione loci » van de Belgische rechtbanken om kennis te nemen van een rechtsvordering tot vanwaardeverklaring van een derden-beslag, gericht tegen een Frans ingezetene met woonplaats in Frankrijk, verwerpt op grond dat, wanneer een derden-beslag in België wordt gedaan tegen een vreemdeling die, zoals in onderhavig geval, geen verblijf- of woonplaats in het Rijk heeft, aangenomen wordt dat de rechter van de woonplaats van de beslagene derde bevoegd is; dat artikel 52, 5°, van de wet van 25 maart 1876 waarin niet gezegd wordt welke rechter bevoegd is om de vanwaardeverklaring of de opheffing van het derdenbeslag uit te spreken, het beginsel van het « forum arresti » huldigt; dat genoemd beginsel, verre van door de Frans-Belgische

overeenkomst van 8 juli 1899 te worden aangetast, er intendeel ingevoerd wordt, wat blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 31 maart 1900; zodat de eerste rechter terecht de tegen de eis aangevoerde exceptie van onbevoegdheid afgewezen heeft;

terwijl luidens artikel 1 van de Frans-Belgische overeenkomst van 8 juli 1899 dezelfde bevoegdheidsregeling zowel voor de Fransen in België geldt als voor de staatsburgers; deze overeenkomst in feite neerkomt op de afschaffing van elke grens tussen België en Frankrijk inzake bevoegdheid; hieruit volgt dat, evenzeer als de Belgische burger, de Franse ingezetene die regelmatig zijn woonplaats in Frankrijk heeft, zich kan beroepen op artikel 567 van het Wetboek van burgerlijke rechtvordering, krachtens hetwelk de eis tot waardeverklaring van een derden-beslag voor de rechtbank moet worden gebracht van de woonplaats van de beslagene partij; bijgevolg de Belgische rechtbanken onbevoegd zijn om uitspraak te doen op een eis tot waardeverklaring van een derden-beslag dat in België is gedaan tegen een in Frankrijk woonachtig Fransman; de bepaling van artikel 52, inzonderheid 5°, van de wet van 25 maart 1876 klaarblijkelijk niet van toepassing is op « vreemdelingen » die, zoals de Franse onderdanen ingezetenen zijn van een land waarmee België een van deze bepaling afwijkende overeenkomst heeft aangegaan, en bijgevolg de Belgische rechtbanken onbevoegd waren om van verweerders rechtsvordering kennis te nemen;

Overwegende dat in artikel 1, paragraaf 1, van de tussen België en Frankrijk gesloten overeenkomst van 8 juli 1899, goedgekeurd bij de wet van 31 maart 1900, wordt bepaald dat in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel voor de Belgen in Frankrijk en voor de Fransen in België dezelfde regels van bevoegdheid gelden als voor de landgenoten;

Overwegende dat deze bepaling Belgen en Fransen gelijkstelt voor de toepassing van de bevoegdheidsgronden, vastgesteld bij artikel 52 van de wet van 25 maart 1876 houdende titel I van het inleidend boek van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering;

Dat, in strijd met de stelling van de voorziening, de overeenkomst het Franse grondgebied niet gelijkstelt met het Belgische grondgebied;

Overwegende dat, krachtens artikel 567 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en artikel 39 van voornoemde wet van 25 maart 1876, de eis tot vanwaardeverklaring van een derden-beslag voor de rechtbank van de woonplaats van de beslagene partij moet worden gebracht, of, indien deze woonplaats niet bekend is, voor die van zijn huidige verblijfplaats;

Overwegende dat, bij gebreke van een in België bekende woon- of verblijfplaats, deze eis moet worden gebracht vóór de rechtbank van de plaats van het beslag;

Overwegende dat eiser, die een Frans burger is, geen bekende woon- of verblijfplaats in België heeft, zodat de eis vóór de laatstbedoelde rechtbank moet worden gebracht, alsof het ging om een Belgisch burger;

Overwegende dat het arrest zodoende de voormelde wetsbepalingen juist toepast;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Vergelijk de volgende bepalingen van het gerechtelijk wetboek :

Art. 633. De vorderingen inzake bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging worden uitsluitend gebracht voor de rechter van de plaats van het beslag, tenzij de wet anders bepaalt.

Art. 635. Vreemdelingen kunnen hetzij door een Belg, hetzij door een vreemdeling, voor de rechtbanken van het rijk worden gedagvaard in de volgende gevallen : (...) 5° indien het gaat om vorderingen in het rijk ingesteld tot geldigverklaring of opheffing van een derdenbeslag of om enige andere voorlopige of bewarende maatregel.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 23 oktober 1970.

Voorzitter : M. Hallemaens.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advocaat-generaal : M. Depelchin.
Advocaten : Mrs. Struye en Bayart.

1. Erfenis. — Wegmaken of verborgen houden van goederen van een nalatenschap. — Begrip.
2. Overeenkomst. — Nietig beding. — Gevolgen ten aanzien van de geldigheid van de overeenkomst.

1. Art. 792 B.W. bepaalt dat de erfgenamen geen aanspraak kunnen maken op enig aandeel in de weggemaakte goederen « van de nalatenschap ». Uit die termen blijkt dat een erfgenaam die goederen vóór het openvallen van de nalatenschap weggemaakt heeft, niet onder de toepassing van die wetsbepaling valt.

2. Het is niet tegenstrijdig te beslissen, eensdeels, dat de clausule van een overeenkomst die een beding betreffende een niet opengevallen nalatenschap uitmaakt nietig is, en anderzijds, dat die overeenkomst « geenszins afhankelijk gesteld werd of kon worden van de voorwaarde dat de geïntimeeden hun niet opengevallen rechten van erfgenaam zouden verzaken ».

Het behoort inderdaad de rechter na te gaan of de nietige voorwaarde slechts een bijkomend bestanddeel van de overeenkomst uitmaakt en, in dit geval, enkel dit beding nietig te verklaren.

Sierens t./De Backere e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 juni 1969 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Over de eerste twee middelen samen, afgeleid, het eerste, uit de schending van de artikelen 792 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet, 1319, 1320, 1322, 1351 van het Burgerlijk Wetboek en van de bewijskracht en de kracht van gewijsde van het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Gent van 7 november 1961,

doordat het bestreden arrest, uitspraak doende over de tegenzegging 5, eiseres afgewezen heeft van haar eis die er toe strekte te horen zeggen dat de verweerders — de kinderen van wijlen Eduard de Backere — bij toepassing van artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek, geen aanspraak konden maken, in de nalatenschap van hun vader, op enig aandeel in de beurswaarden, eigendom van wijlen hun vader, die zij verduisterd en geheeld hadden, deze afwijzing grondt op de overweging dat « uit de vaststelde dat effecten ter waarde van ongeveer bedoeling hadden deze effecten definitief te onttrekken

aan de massa », doch deze beslissing treft na te hebben geconstateerd « dat in juni 1959 wijlen Eduard de Backere vaststelde dat effecten ter waarde van ongeveer 1.200.000 frank uit zijn brandkast waren verdwenen en dat deze effecten in 1960 door de kinderen werden teruggegeven » en zonder te ontkennen dat, zoals in de conclusie van eiseres staande gehouden werd, de verweerders de « verdwenen » effecten slechts hadden teruggegeven nadat door wijlen De Backere een klacht ingediend werd wegens diefstal of heling en door het Openbaar Ministerie een strafonderzoek geopend werd,

terwijl eerste onderdeel, het bestreden arrest impliciet doch duidelijk vaststelt dat de verweerders de effecten hadden verduisterd en aan de massa onttrokken ; deze daad een verduistering en heling in de zin van artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek uitmaakt, zelfs indien niet bewezen werd dat de dader de bedoeling had de beurswaarden aan de massa definitief te onttrekken ; alleszins het arrest niet ontkent en impliciet doch duidelijk vaststelt dat de verweerders een bedrieglijke handeling gepleegd hadden door zaken van een nalatenschap te verduisteren, en een dergelijke bedrieglijke handeling volstond om de sanctie van voormeld artikel 792 in fine toepasselijk te maken,

tweede onderdeel, eiseres in haar conclusie staande gehouden had dat de heling die de verweerders begaan hadden bewezen was onder meer door het feit « dat zij, ondervraagd betreffende het stelen van deze beurswaarden, allemaal beweerd hebben geen enkel aandeel in hun bezit te hebben ; dat zij dus deze aandelen wilden verborgen en voor zich houden toen zij herhaalde malen door de politie werden ondervraagd », « dat zij eerst ontkenden in het bezit te zijn van deze aandelen en dat het slechts na het neerleggen van een klacht en het openen van een strafonderzoek is, dat zij bij notaris Van Hyfte zijn gegaan om te verklaren dat zij bereid waren de gestolen aandelen terug te geven ; eiseres bovendien in haar conclusie staande gehouden had dat de bedrieglijke heling « vastgesteld werd in het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Gent van 7 november 1961, waarbij gezegd werd dat verweerder Clement de Backere beweert dat hij ten laste van de nalatenschap van zijn vader een schuldvordering heeft ten bedrage van 200.000 frank, zijnde de som welke zijn vader hem op 7 september 1959 zou beloofd hebben te betalen, bijaldien hij terug in het bezit werd gesteld van de beurswaarden, welke rond einde mei 1959 uit zijn brandkoffer werden weggenomen door één zijner kinderen en tersluiks werden verdeeld onder de jongste zeven kinderen... dat die overeenkomst neerkomt op de belofte van Clément de Backere om mits betaling van een som van 200.000 frank een einde te stellen aan de heling door de kinderen de Backere van de beurswaarden welke behoren tot de gemeenschap de Backere-Itterbeke... » ; dat de rechtbank verder in dit vonnis nogmaals spreekt van de « heling van de beurswaarden, die hem bij de hierboven vermelde verdeling worden toebedeeld... » ; en het arrest deze conclusie niet beantwoordt, minstens uit de bewoordingen van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter in feite heeft willen beslissen dat het onjuist is dat de verweerders ontkend hadden in het bezit te zijn van de effecten en dat zij deze effecten slechts teruggegeven hebben nadat een klacht neergelegd en een strafonderzoek geopend werd, dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat, zelfs indien dit juist was, de verweerders geen heling zouden gepleegd hebben in de zin van artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek ; het eveneens uit de bewoordingen van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter in feite heeft willen beslissen dat het niet juist is dat bedoeld vonnis de heling in de zin van artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek vastgesteld had, dan wel of hij in rechte heeft willen beslissen dat het vonnis

over dit punt geen kracht van gewijsde bezat, en deze onvoldoende of dubbelzinnige motivering aan het vereiste van artikel 97 van de Grondwet niet beantwoordt,

derde onderdeel, de door artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde heling bestaat telkens als een erfgenaam verzwijgt — en a fortiori telkens als hij tegen de waarheid in, ontkent in het bezit te zijn van bestanddelen van de toekomstige nalatenschap die hij weggenomen en in zijn bezit heeft, en het arrest, dat niet betwist dat, zoals de conclusie van eiseres het staande hield, de verweerders ontkend hadden in het bezit te zijn van de beurswaarden die zij uit de brandkast van hun vader hadden doen « verdwijnen », niet wettelijk kon beslissen, zonder voormeld artikel te schenden, dat zij geen heling gepleegd hadden, om de enige reden dat het niet bewezen was dat zij de bedoeling hadden deze effecten aan de massa definitief te onttrekken.

vierde onderdeel, het arrest, na impliciet doch duidelijk aangenomen te hebben dat de verweerders de beurswaarden op ongeoorloofde en onrechtmatige wijze ontvreemd hadden, deze daad als de door artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde heling moest beschouwen, tenzij de verweerders zouden bewezen hebben dat zij gehandeld hadden ten gevolge van een verschoonbare vergissing, en het arrest niet vaststelt dat dit bewijs bijgebracht werd, zodat het artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek geschonden heeft,

het tweede, uit de schending van de artikelen 792 van het Burgerlijk Wetboek, 97 van de Grondwet, 1130, 1131, 1132, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, en van de bewijskracht van de overeenkomst van 8 augustus 1960 tussen wijlen Eduard de Backere en de verweerders,

doordat het bestreden arrest beslist dat eiseres de door voormeld artikel 792 bepaalde sanctie niet kan vorderen, om de reden dat bij de partiële verdeling van 8 augustus 1960 tussen wijlen Eduard de Backere en zijn kinderen aangegaan, de omstandigheid dat hijzelf deze sanctie niet heeft ingeroepen « voldoende aantoonde dat hij ze heeft willen dekken wegens familiale omstandigheden » en dat « eiseres zich niet in de voorwaarden bevindt om deze sanctie thans nog te vorderen »,

terwijl, eerste onderdeel, uit de bewoordingen van de overeenkomst van 8 augustus 1960 geenszins blijkt dat wijlen de Backere de sanctie van artikel 792 in fine zou hebben willen dekken, zijn kinderen er van te ontslaan en eiseres te beletten de sanctie later te doen toepassen; de normale en gebruikelijke betekenis van de in de door het arrest aangehaald beding van de overeenkomst gebruikte bewoordingen niet verenigbaar is met de interpretatie die de rechter er aan gegeven heeft, daar erin geen sprake is noch van de sanctie noch van een dekking van deze sanctie; zodat het arrest de bewijskracht van de overeenkomst miskend heeft; het alleszins tegenstrijdig is enerzijds te beslissen dat bij de overeenkomst van 8 augustus 1960 wijlen de Backere zijn echtgenote (thans eiseres) van haar recht om de sanctie van artikel 792 te vorderen wegens heling betreffende elk aandeel in de gehele beurswaarden had willen beroven, en anderzijds te beslissen dat bij dezelfde overeenkomst Eduard de Backere het voornemen had deze effecten aan eiseres te geven « reden waarom hij klaarblijkelijk in de overeenkomst deed stipuleren dat hij over deze effecten vrij zou mogen beschikken en dat eiseres geen rekenschap ervan diende te geven » en dat hij « dit voornemen daarna heeft uitgevoerd door effecten te schenken aan de kinderen van eiseres uit haar eerste huwelijk »,

tweede onderdeel, het arrest de conclusie van eiseres niet beantwoordt in zover zij staande hield « dat indien men moest aannemen, met de eerste rechter, dat door de overeenkomst van 8 augustus 1960 wijlen Eduard de Backere afgezien heeft van de eventuele toepassing van

artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek dan was het alleszins onder de voorwaarde, niet dat zijn echtgenote beneficiaris zou worden van een deel van zijn niet opengevallen nalatenschap, doch dat wanneer hij zou komen te overlijden haar geen moeilijkheden zouden gedaan worden wat betreft de rechtvaardiging van eventuele beschikking door Eduard de Backere zelf van de fondsen waarover het ging »,

derde onderdeel, krachtens artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek de vordering tot toepassing van de in fine bepaalde sanctie door ieder belanghebbende kan ingesteld worden; bijgevolg het arrest uit de zogezegde « dekking » door wijlen Eduard de Backere van deze sanctie niet wettelijk kon afleiden dat eiseres « zich niet in de voorwaarden bevindt om deze sanctie thans nog te vorderen »; minstens de beslissing dienaangaande niet gemotiveerd is naar de eis van artikel 97 van de Grondwet, nu het Hof onmogelijk kan uitmaken op grond van welke wettelijke bepaling of rechtsregel het arrest beslist dat er « voorwaarden » niet aanwezig waren die vereist zouden zijn om de vordering van eiseres ontvankelijk te maken,

vierde onderdeel, het tegenstrijdig is enerzijds te beslissen dat wijlen de Backere bij de overeenkomst van 8 augustus 1960 de door artikel 792 in fine bepaalde sanctie « gedekt » had, en anderzijds te beslissen dat deze overeenkomst nietig is om de reden dat zij een overeenkomst is omtrent een niet opengevallen nalatenschap; deze met elkaar strijdige beslissingen er op neerkomen de overeenkomst nietig te beschouwen en haar toch juridische gevolgen toe te kennen; deze strijdigheid in de motivering met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijktstaat; alleszins de beslissing de artikelen 1130, 1131 en 1132 van het Burgerlijk Wetboek geschonden heeft door te beslissen dat een verbintenis die volgens de rechter een ongeoorloofde oorzaak heeft een gevolg kan hebben, namelijk de « dekking » van de door artikel 792 bepaalde sanctie :

Overwegende dat uit de niet becriteerde vaststellingen van het arrest blijkt dat zo de kinderen van Eduard de Backere in 1959 effecten, ter waarde van ongeveer 1.200.000 frank, uit de brandkast van hun vader weggenomen hebben, zij die effecten in 1960 aan deze laatste, vóór zijn overlijden, teruggegeven hebben ;

Overwegende dat artikel 792 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de erfgenamen geen aanspraak kunnen maken op enig aandeel in de weggemaakte goederen « van de nalatenschap »; dat uit die termen blijkt dat een erfgenaam die goederen vóór het overlijden van de nalatenschap weggemaakt heeft, maar ze, vóór het overlijden van de de cuius teruggegeven heeft, niet onder de toepassing van die wetsbepaling valt ;

Overwegende dat voormelde vaststelling van het arrest derhalve de bestreden beslissing wettelijk rechtvaardigt, zodat de middelen, bij gemis van belang, niet ontvankelijk zijn ;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1130, 1131, 1132, 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, van de bewijskracht van de overeenkomst van 8 augustus 1960 tussen wijlen de Backere Eduard en de verweerders, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat « het beding in bedoelde overeenkomst waarbij voorzien en aanvaard werd dat eiseres geen verantwoording moet geven over het al of niet verleefd zijn van de (aan wijlen de Backere) teruggegeven effecten nietig is in zover daardoor de verweerders tijdens het leven van hun vader hun recht verzaakten om, na het overlijden, hun rechten van erfgenamen uit te oefenen, onder meer wat betreft de inbreng van schulden door eiseres of de inkorting van

schenken aan eiseres, dat zulks immers een beding is op een niet opgevallen nalatenschap»,

terwijl, eerste onderdeel, bij die overeenkomst niet beschikt werd over geheel of een deel van het vermogen van wijlen de Backere, doch enkel en alleen bedongen werd eiseres te ontslaan van gelijk welk rechtvaardiging van de kapitalen die door de verweerders aan hun vader teruggegeven werden, zodat er enkel en alleen bedongen werd over een kwestie van bewijsvoering, en het arrest niet wettelijk heeft kunnen beslissen, zonder de bewijskracht van de overeenkomst en artikel 1130 van het Burgerlijk Wetboek te schenden, dat bedoeld beding een beding is omtrent een niet opgevallen nalatenschap,

tweede onderdeel, het tegenstrijdig is enerzijds te beslissen dat het beding «nietig is in zover daardoor de verweerders verzaakten na het overlijden hun rechten van erfgenamen uit te oefenen» en anderzijds vast te stellen dat dezelfde overeenkomst «geenszins afhankelijk gesteld werd... van de voorwaarde dat de verweerders hun niet opgevallen rechten van erfgenamen zouden verzaaken», tegenstrijdigheid in de motivering welke met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaat:

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat wanneer het arrest beslist dat de overeenkomst van 8 augustus 1960 een beding omtrent een niet opgevallen nalatenschap bevat de rechter van die clause een uitlegging geeft die met de termen ervan niet onverenigbaar is;

Dat immers het arrest uit dit beding, hetwelk bepaalt dat eiseres «geen verantwoording zal moeten geven over het al dan niet verleefd zijn van bovenvermelde titels», kon afleiden dat de verweerders afzagen van elke aanspraak op die titels welke van de nalatenschap van hun vader afhingen;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat het niet tegenstrijdig is te beslissen, eensdeels, dat de clause van een overeenkomst die een beding betreffende een niet opgevallen nalatenschap uitmaakt nietig is, en, anderzijds, dat die overeenkomst «geenszins afhankelijk gesteld werd of kon worden van de voorwaarde dat de geïntimeerden (thans de verweerders) hun niet opgevallen rechten van erfgenamen zouden verzaken»;

Overwegende, inderdaad, dat het de rechter behoort na te gaan of de nietige voorwaarde slechts een bijkomend bestanddeel van de overeenkomst uitmaakt en, in dit geval, enkel dit beding nietig te verklaren;

Dat geen van de onderdelen van het middel kan aangenomen worden;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 24 december 1970.

Voorzitter: M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever: M. Polet.

Procureur-generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Onrechtmatige daad. — Levenloze zaak. — Bewaring. — Gebrek van de zaak. — Begrip. — Inherent. — Brand van een lading stro.

Verweerder had net in een garage getankt toen het stro dat hij vervoerde vuur vatte en de installaties van eiseres in brand stak.

Degene die een levenloze zaak onder zijn bewaring heeft, is slechts aansprakelijk voor de daad van deze zaak voor zover bewezen wordt dat de schade door een gebrek van de zaak is veroorzaakt. De stelling dat de brand van de lading stro een gebrek was van de zaak die verweerder onder zijn bewaring had, berust op een verwarring tussen de gebeurtenis die de schade teweegbrengt en het gebrek van de zaak dat ervan de oorzaak kan zijn. De omstandigheid dat, op het ogenblik van het ongeval, het stro dat zich in de vrachtauto bevond, in lichtelaai stond, vormde geen gebrek dat inherent was aan deze zaak.

N.V. Belgian Shell Company t./Neuray.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 oktober 1968 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1384, inzonderheid lid 1, van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat, na te hebben vastgesteld, onder verwijzing naar de uiteenzetting van de in het beroepen vonnis voorkomende feiten, dat het benzinestation van eiseres gedeeltelijk was vernield ten gevolge van de brand van de lading stro op de vrachtauto van verweerder, het arrest afwijzend beschikt op de rechtsvordering die eiseres op grond van artikel 1384, lid 1, van het Burgerlijk Wetboek heeft ingesteld om vergoeding van haar schade te bekomen, door de overweging, in rechte, dat de abnormale gedraging van de zaak of de schade op zichzelf niet aantonen dat de zaak door een gebrek is aangetast, zodat het slachtoffer moet bewijzen dat het ongeval geen andere oorzaak heeft kunnen hebben dan een gebrek en dus ook dat het niet aan toeval of overmacht kan worden toegeschreven, en door de overweging, in feite, «dat ten deze de rijkswachters die een onderzoek hebben ingesteld naar de oorzaak van de brand hebben vastgesteld dat het niet onmogelijk is dat de vrachtauto toen hij op de weg reed gloeiende as van verbrand stro heeft opgezogen en dat het vuur 2 km 600 verder is ontstaan» en dat, derhalve, het bewijs van het bestaan van een gebrek dat in oorzakelijk verband stond met de brand niet was geleverd,

terwijl, eerste onderdeel, door impliciet doch zeker te beslissen dat de brand van de lading stro op zichzelf niet het gebrek vormde van de zaak die verweerder onder zijn bewaring had, doch alleen het gevolg van een gebrek waardoor deze zaak eventueel zou aangetast zijn, het arrest het wettelijk begrip van gebrek van de zaak heeft miskend, daar een lading stro in lichtelaai een zaak is die, zoals eiseres zulks bij conclusie onderstreepte, een abnormaal kenmerk vertoont dat aan derden schade kan veroorzaken en, dus, een gebrek (schending van de artikelen 1315 en 1384 van het Burgerlijk wetboek);

tweede onderdeel, zo beslist moet worden dat de brand van de lading stro op zichzelf niet het gebrek van de zaak vormde doch alleen, in voorkomend geval, het gevolg van een gebrek waarvan het bewijs kon worden afgeleid, zoals het arrest dat juist vermeldt, uit de abnormale gedraging van de zaak voor zover eiseres bewees dat deze gedraging geen andere oorzaak kan hebben dan het bestaan van een gebrek en, inzonderheid, niet kon worden toegeschreven aan een vreemde oorzaak, de vaststelling «dat het niet onmogelijk is dat de vrachtauto toen hij op de weg reed gloeiende as van verbrand stro heeft opgezogen en dat het vuur 2 km 600 verder is ontstaan». waaruit het arrest afleidt dat het bewijs van een verband tussen een gebrek en de brand niet werd geleverd en de rechtsvordering van eiseres dus moet worden verworpen, deze beslissing niet wettelijk kan verantwoorden, daar een dergelijke vaststelling het geenszins mogelijk maakt te zeggen dat eiseres niet had aangetoond dat de brand

van de zaak geen andere oorzaak kon hebben dan een gebrek van deze zaak, doch alleen dat genoemde brand niet het gevolg was van een fout van verweerder (schen- ding van alle in het middel aangeduide wettelijke bepa- lingen):

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat, blijkens het bestreden arrest en het vonnis waarnaar het verwijst, verweerder niet in een garage had getankt toen het stro dat hij vervoerde vuur vatte en de installaties van eiseres in brand stak;

Overwegende da degene die een levenloze zaak onder zijn bewaring heeft, slechts aansprakelijk is voor de daad van deze zaak voor zover bewezen wordt dat de schade door een gebrek van de zaak werd veroorzaakt;

Overwegende dat eiseres betoogt dat de brand van de lading stro een gebrek was van de zaak die verweerder onder zijn bewaring had;

Overwegende dat deze stelling berust op een verwarring tussen de gebeurtenis die de schade teweegbrengt en het gebrek van de zaak dat ervan de oorzaak kan zijn;

Dat de omstandigheid dat, op het ogenblik van het ongeval, het stro dat zich in de vrachtauto van ver- weerder bevond in lichtelaaie stond, geen gebrek vormde dat inherent was aan deze zaak;

Dat hieruit volgt dat het eerste onderdeel van het middel naar recht faalt;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat eiseres voor het hof van beroep enkel beweerde « dat het feit dat een lading stro in lichtelaaie staat een gebrek is »;

Overwegende dat zij niet aanvoerde dat er een ander gebrek bestond;

Overwegende dat de feitenrechter heeft aangenomen dat de brand van het stro op zichzelf geen gebrek was van de zaken die verweerder onder zijn bewaring had, zodat het bestreden beschikkend gedeelte wettelijk verant- woord is;

Dat de gronden die het tweede onderdeel van het mid- del bestrijdt, met name de vaststelling « dat het niet onmogelijk is dat de vrachtauto toen hij over de weg reed gloeiende as van verbrand stro heeft opgezogen » ten overvloede gegeven gronden zijn en dat, derhalve, dit onderdeel van het middel niet ontvankelijk is we- gens het ontbreken van belang;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT. — Zie Cass., 27 november 1969, R.W. 1969-70, 1185: boom die over de weg lag door de schuld van een derde. Verg. Cass., 2 oktober 1970, J.T. 1970, 726: boom die over de weg lag doordat hij omgevallen was ten gevolge van gebreken waardoor hij was aangetast.

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 11 februari 1970.

Voorzitter: M. De Groote

Raadsheren: M.M. Janssens en De Buck.

Advocaten: Mrs. De Beukelaer en De Vliegheer.

Echtscheiding. — Gevolgen. — Art. 301 B.W. — Onveran- derlijkheid van de toegekende uitkering tot onderhoud. — Enkel mogelijkheid tot intrekking. — Indien ze niet meer nodig is.

Luidens art. 301 B.W. kan de uitkering tot onderhoud worden ingetrokken indien ze niet meer nodig is. Dat

artikel bepaalt niet dat ze kan ingetrokken worden indien de schuldlige echtgenoot niet meer in staat zou zijn ze te kwijten. Enkel de vermogenstoestand van de partijen op het ogenblik van de ontbinding van het huwelijk komt in aanmerking. De latere verrijking of verarming van de schuldlige echtgenoot kan deze uit- kering niet beïnvloeden.

De Moor t./Van Nieuwenhuysse.

Appellant heeft ter rechter tijd en in regelmatige vorm hoger beroep ingesteld tegen een vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Gent, dd. 27 Juni 1969, waarvan de uitgifte wordt overgelegd.

In openbare rechtszitting werden partijen gehoord in hun middelen en conclusies, evenals het Openbaar Minis- terie in zijn advies uitgebracht door advocaat-generaal Bonte. De stukken werden ingezien.

1.-Bij vonnis der rechtbank van eerste aanleg dd. 13-11-1954, bevestigd door het arrest van dit Hof dd. 14-7-1955, werd appellant veroordeeld op grond van art. 301 B.W. tot het betalen van een uitkering van 2.000 fr. per maand, ten behoeve van geïntimeerde.

Bij eksploot dd. 2-4-1969 vorderde appellant voor de Vrederechter de afschaffing van dit onderhoudsgeld.

Bij vonnis dd. 8-5-1969 verklaarde de Vrederechter zich ter zake onbevoegd.

Tegen dit vonnis heeft appellant verhaal genomen voor de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend in graad van beroep.

In het bestreden vonnis heeft de rechtbank van eerste aanleg de beslissing van onbevoegdheid van de Vrede- rechter bevestigd en rechtdoende over de grond der zaak, bij toepassing van art. 1070 G.W., de vordering als onge- grond verworpen.

2. Appellant steunt zijn eis tot intrekking van het alimentatiegeld op de bewering dat geïntimeerde die op het ogenblik van de toekenning van onderhoudsgeld zonder bestaansmiddelen verkeerde, nu sedert een vijftiental jaren een bloeiende pedicuurzaak in de Mageleinstraat, 30 te Gent uitbaat; ze zou aldus geen behoefte aan ali- mentatiegeld meer hebben en zou ruim in haar eigen onderhoud kunnen voorzien.

3. Uit de gegevens van het dossier blijkt echter dat deze voorstelling van zaken met de werkelijkheid niet overeenstemt.

Blijkens attest van Dr. De Cock dd. 18-4-1969 is geïntimeerde aangedaan van machtsverlies ter hoogte van de rechter arm en lijdt aan arthrosis en discusdegener, spondylosis en scoliosis der halswervelzuil. Hierdoor moet zij afzien van de uitbating van haar pedicuurzaak en heeft haar pensioen aangevraagd. Dit werd haar toegekend vanaf 1-6-1969. Dit pensioen beliep aanvankelijk 7.433 fr. (brief mutualiteit De Voorzorg dd. 10-4-1969) en bereikt thans 9.477 fr. per jaar of 790 fr. per maand. Ze geniet geen andere inkomsten.

Uit het overgelegd aanslagbiljet blijkt dat geïntimeerde over het jaar 1967 aangeslagen wed op een jaarlijks in- komen van 39.970 fr. hetzij gemiddeld 3.333 fr. per maand.

Hieruit volgt dat de inkomsten van geïntimeerde niet vermeerderd doch integendeel althans merkkelijk vermin- derd zijn sinds 1955.

Appellant beweert derhalve vergeefs dat de toegekende uitkering moet ingetrokken worden omdat ze niet meer nodig zou zijn ten behoeve van geïntimeerde.

De bewering van appellant als zou hij thans in de volstreckte onmogelijkheid verkeren de vastgestelde ver- goeding te kwijten is niet afdoende bewezen.

Appellant geniet thans een werklozensteun van 4.400 fr. per maand. Hij is alleenstaande, woont in bij zijn vader,

die een zekere welstand geniet. Appellant is nog op leeftijd dat hij hier en daar bijwerkjes en karweien kan opknappen, die hem bijkomende verdiensten bezorgen.

Deze kwestie is trouwens van bijkomend belang.

Luidens art. 301 B.W. kan de uitkering worden ingetrokken » indien zij niet meer *nodig is* ». Hierboven werd uiteengezet dat deze indemniteit wegens de huidige toestand van geïntimeerde nog steeds nodig is.

Art. 301 B.W. bepaalt niet dat de uitkering zal ingetrokken kunnen worden indien de schulddige echtgenoot niet meer in staat zou zijn ze te kwijten.

Komt enkel in aanmerking de vermogenstoestand van partijen op het ogenblik van de ontbinding van het huwelijk. De latere verrijking of verarming van de schulddige echtgenoot kan deze uitkering niet beïnvloeden. Er dient immers rekening gehouden te worden met het karakter van onveranderlijkheid van dat pensioen gedurende het verdere leven (zie Rev. crit. 1950 Examen Jur. C. Renard bl. 237, nr. 37 en blz. 238; R.P.D.B. compl. tw Divorce et séparation de corps nr. 499,5e - Cass. 27 okt. 1927. Pas-1927.1.316); de uitkering is terzelve vast (fixe) en intrekbaar (De Page, I, nr. 979).

Het Hof, beslist op deze gronden,

in overeenstemming met het advies van advocaat-generaal Bonte en met inachtneming van art. 24 der wet van 15 juni 1935,

alle andere of strijdige conclusies van de hand wijzend: Het beroep is ontvankelijk doch ongegrond, Het aangevochten vonnis wordt bevestigd.

Appellant wordt verwezen in de kosten van de aanleg in hoger beroep.

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE TURNHOUT

Voorzitter eerste aanleg: Ridder van den Hove d'Ertsenrijck

Voorzitter arbeidsrechtbank: M. De Bont.

Voorzitter Rechtbank v. Koophandel: M. Van Cauwenbergh.

Openb. Min.: M. Le Paige

Advocaten: Mrs. Van Doorn en Schuermans.

Bevoegdheid van de Vrederechter. — Saldo van een schuldveroordeeling van meer dan 25.000 fr. — Hoofdsom niet betwist. — Betwisting betreffende betaling van saldo beneden de 25.000 fr. — Vrederechter bevoegd.

Een factuur ten bedrage van 72.000 fr. wordt niet betwist. De betwisting gaat enkel over de vraag of een saldo van 3.000 fr. al of niet betaald werd.

Wanneer de titel niet betwist wordt is de bevoegdheid bepaald voor het bedrag dat in de inleidende dagvaarding wordt gevorderd.

N.V. Centrale Verwarming Turhout t./ Leys.

Gezien het zittingsblad der openbare zitting van 8 januari 1971 van het Vrederecht van het eerste kanton Turnhout vermeldend de betwisting gerezen betreffende de bevoegdheid en de verwijzing ervan naar de arrondissementrechtbank.

Het dossier der rechtspleging werd regelmatig overgezonden op 11 januari 1971.

De partijen werden opgeroepen bij gerechtsbrief en de advocaten bij gewone brief op 15 januari 1971.

Ter openbare zitting der arrondissementrechtbank van vrijdag 29 januari 1971 worden partijen gehoord in hun

middelen en uitleg en het Openbaar Ministerie wordt gehoord in zijn mondeling advies, bij monde van de Heer F. Le Paige, Procureur des Konings.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt verweerster te horen veroordelen tot betaling aan aanlegster van de som van 3.000 fr. te verhogen met de verwijlinteressen en de kosten van het geding.

Overwegende dat verweerster opwerpt dat het gevorderde bedrag van 3.000 fr. een deel is van een groter bedrag, namelijk een factuur van 72.000 fr. waarvan de al dan niet globale betaling het voorwerp uitmaakt van haar geding.

Overwegende dat het voldoende blijkt uit de eensluidende verklaringen van partijen dat het bedrag, voorkomende op de factuur, niet betwist wordt maar alleen het feit of het saldo van deze factuur, zijnde 3000 fr. betaald is.

Overwegende dat artikel 559 van het gerechtelijk wetboek de woorden van artikel 24 van de wet van 25 maart 1876 heeft overgenomen en er een andere bepaling heeft aan toegevoegd, die reeds door de rechtspraak van het Hof van Cassatie was bevestigd. Namelijk door toevoeging van de woorden: « of in voorkomend geval door het bedrag van het saldo van gemelde schuldvordering, zelfs indien de gevorderde som minder hoog is » (zie verslag over de gerechtelijke hervorming door Ch. Van Reepinghen, blz. 219 en Arrest Cassatie, 14 januari 1904, Pasicrisie 1904 bladz. 107).

Overwegende derhalve dat naar luid van artikel 559 van het gerechtelijk wetboek wanneer de gevorderde som deel uitmaakt van een hogere schuldvordering, die betwist is, wordt de bevoegdheid bepaald door het bedrag dat op deze titel is vermeld; dat intengendeel wanneer de titel niet betwist wordt, de bevoegdheid bepaald is door het bedrag dat in de inleidende dagvaarding is vermeld.

Overwegende dat waar in het huidig geding alleen het bedrag van 3.000 fr. het voorwerp uitmaakt van de betwisting tussen partijen, de bevoegdheid van de Vrederechter hierdoor is vastgesteld.

Om deze redenen,

en de rechtspleging geschied zijnde naar eis van artikels 2. 34. 35. 36. 37. 41 der wet van 15 juni 1935.

De Arrondissementsrechtbank. — gehoord de Heer Procureur des Konings in zijn advies — beslissende op tegenspraak:

Verzendt de zaak naar de Heer Vrederechter van het eerste kanton Turnhout.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e Kamer. — 26 mei 1970.

Voorzitter: M. Thiry.

O.M.: M. Lamberty.

Lasterlijke aangifte. — Spontaan karakter. — Laster.

1. *Zo er geen verband bestaat tussen de bekeuring opgelopen door de beklagde en de vermeende dronkenschap waarvan hij de verbalisant beschuldigt, moet de aangifte als spontaan en geenszins als verdedigingsmiddel worden beschouwd. De vraag of de aantijging kan worden beschouwd als een repliek op een proces-verbaal — met het gevolg dat het spontaan karakter van de aantijgingen onvoldoende zou blijken — dient ontkenkend te worden opgelost aan de hand van de brief van de be-*

klaagde, omdat er geen reden bestond, als verweermiddel of uitleg over feiten die door de politieagent op 15 januari 1969 vastgesteld werden, aangifte te doen van feiten die zouden gebeurd zijn op een andere datum.

2. Zo de publiciteit, vereist door artikel 444 S.W. ontbreekt, maakt de schrijver van een lasterlijke aangifte zich niet schuldig aan laster.

O.M. t./ De Coster.

Nota van het O.M. betreffende de lasterlijke aantijgingen.

Op 15 januari 1969 werd te Brussel door politieagent Yvon Termonia vastgesteld dat een voertuig, waarvan de nummerplaatsverlichting defect was, in dubbele rij geparkeerd stond. De chauffeur vertoefde in een eethuis, in de onmiddellijke nabijheid van het voertuig. Beklaagde betwist de feiten en onder voorwendsel dat hij slechts even had gestopt om iemand op te laden, die volgens afspraak in het eethuis zou wachten, maar die er niet werd bevonden, heeft hij een voorstel tot minnelijke schikking van de hand gewezen.

Op 20 januari 1969 schrijft hij naar de hoofdcommissaris enerzijds om ontvangst te melden van het afschrift van het proces-verbaal, anderzijds om zijn verdedigingsmiddelen uiteen te zetten. Hij voegt eraan toe dat twee maanden eerder, naar zijn mening, dezelfde politieagent verscheidene personen bekeurde terwijl hij in staat van gevorderde dronkenschap verkeerde en hij vraagt zich dan ook af of deze zelfde politieagent niet eens te meer onder invloed van de drank handelde bij de vaststelling van de overtredingen op 15 januari 1969.

Het betreft hier ongetwijfeld lasterlijke aantijgingen, de vragende vorm wijzigt geenszins hun wederrechtelijk karakter (Gent, 29 januari 1930, Rev. com. 1932, p. 44; Paris, 7 juli 1937, Gaz. pal., p. 366, R.P.D.B., v° Diffamation, n°16, compl. III). De politierechtbank te Brussel heeft trouwens op 30 juni 1969 Yvon Termonia vrijgesproken uit hoofde van openbare dronkenschap, zodat de valsheid van de telastelegging zelfs rechterlijk werd vastgesteld. Uit de aard van de aanklacht blijkt dat beklagde heeft gehandeld uit wrovel, bovendien werd de brief gericht aan de bevoegde overheid, nl. de hoofdcommissaris, die terzake een onderzoek diende in te stellen.

Artikel 445 van het Strafwetboek vereist eveneens het spontane karakter van de lasterlijke aangifte. Objectief gezien is er geen verband tussen de bekeuring en de vermeende dronkenschap van de verbalisant. De materialiteit van het verboden parkeren staat vast, de bijkomende verklaringen en beschouwingen van de overtreder zijn terzake irrelevant.

Er kan echter enige twijfel rijzen, zo we ons op het standpunt van beklagde plaatsen. Als leek, hoeft hij ook niet te weten dat het plegen van een overtreding geen opzet vereist. Te goeder trouw kan hij zich vergissen omtrent de aard van de hem telastegelegde misdrijven en het is niet uitgesloten dat de aantijgingen, hoe laakbaar ook, tegen de verbalisant gericht, uitsluitend voor doel hadden de bewijskracht van het proces-verbaal te ontzenuwen.

Een beklagde geniet natuurlijk geen immuniteit inzake verdedigingsmiddelen en zijn recht op verweer biedt hem nog geen vrijgeleide om ongestraft misdrijven te plegen. Zijn verweer vindt zijn natuurlijke begrenzing in het node-loos aantasten van de goede naam van anderen. Vandaag de dag toont de rechtspraak zich nochtans zeer inschikkelijk om het gebrek aan spontaneïteit te aanvaarden zelfs vanwege degenen « die hun hart willen luchten of hun verantwoordelijkheid willen delen met anderen » (Brussel, 14 januari 1961, Pas., 1962 II, 36; R.D.P., 1962-63, p. 358). Zodra hierin enig verdedigingsmiddel kan worden onder-

kend, mag ook de spontaneïteit in twijfel worden getrokken. In het huidig geval kan de brief van beklagde worden beschouwd als een repliek op een proces-verbaal, zodat het spontaan karakter wellicht onvoldoende blijkt (Cass. fr., 16 oktober 1969, Rec. Dalloz-Sirey, 1970, Somm. 76).

Dat alles neemt echter niet weg dat de wederrechtelijke aantijding lasterlijk is en dat ze onder de toepassing van art. 443 van het strafwetboek valt. Het betreft hier immers een bepaald feit, dat de eer van de beledigde politieagent aantast en dat hem kwaadwillig werd ten laste gelegd. Het is slechts de bij art. 444 van het strafwetboek voorgeschreven publiciteit die gebeurlijk enige aarzeling kan teweegbrengen.

Het betreft weliswaar een brief die gericht was aan de hoofdcommissaris van politie, maar de rechtsleer stelt dat « ingeval de mededeling aan derden gewild, bevolen, bekend of op voorhand aanvaard was door de dader, bv., zo hij wist dat volgens een constant gebruik het geschrift aan anderen zou worden overgelegd, dan zou het misdrijf vaststaan, omdat die mededeling in feite door toedoen van de steller van het schrift werd gepleegd » (J. Nypels & Servais, Code pénal interprété, art. 444, n° 17).

Het ging hier noch om een vertrouwelijke, noch om een persoonlijke brief, maar om een mededeling gericht aan een openbaar ambtenaar die tot plicht had een onderzoek naar de feiten in te stellen en die trouwens de brief te dien einde naar de bevoegde magistraat bij de politierechtbank heeft gestuurd op 23 januari 1969.

Conform deze doctrine heeft het Hof van Cassatie zich uitgesproken in zijn arresten van 21 oktober 1895 (Pas., I, 298) en 23 oktober 1916 (Pas., 1917, I, 290).

Ik meen derhalve dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan laster, misdrijf dat onder de toepassing van art. 443 van het strafwetboek valt, en dat de rechtbank, bij wie de zaak in rem aanhangig is aan de feiten de juiste juridische kwalificatie dient te geven.

*De Procureur des Konings
(get.) A. Vandeplass*

Vonnis.

Herzien de processtukken, in regelmatige vorm overlegd, en meer bepaald: 1° de dagvaarding van verdachte, betekend op 23 maart 1970, door exploit van gerechtsdeurwaarder Jozef De Vos, wonende te Aalst;

2° de nota van de heer Procureur des Konings, betreffende de lasterlijke aantijgingen, neergelegd ter zitting dd. 28 april 1970;

Gehoord partijen in hun verklaringen en middelen; Overwegende dat op 15 januari 1969, politieagent Y. Termonia vastgesteld heeft dat beklagde zijn auto in dubbele rij geparkeerd had en een voorstel tot minnelijke schikking van de hand gewezen had, met de woorden: « Ik ben hier maar 20 seconden, ik betaal niet en wij zullen zien. Ik heb mijn belasting betaald aan de bank, ik heb geen bewijsmiddel ». (zie P.V. nr. 40.210 der hoofd-afdeling van politie der Stad Brussel, waarin ook vermeld staat dat de nummerplaatverlichting van het voertuig defect was);

Overwegende dat op 20 januari 1969, beklagde naar de hoofdcommissaris schreef om ontvangst te melden van het afschrift van het proces-verbaal, zijn verdedigingsmiddelen uiteen te zetten en het volgende er aan toe te voegen: Wanneer ik een 2-tal maanden geleden in hetzelfde hotel vertoefde, werd er, naar mijn mening, door dezelfde politieagent bekeuring gemaakt aan verscheidene personen en het is, nadat ik hoorde zeggen in het hotel: « kom even kijken wat buiten gebeurt » dat ik mij naar buiten heb begeven alwaar tientallen personen langs het voetpad stonden te kijken naar een stomdronken agent, zelfs zo erg dat zijn kepi afviel en deze er op

handen en voeten achter krabbelde. Hij diende nadien zijn bekeuring op te schrijven, leunend tegen een wagen om te verhinderen van te vallen. Wie bewijst mij dat op datum van 15 januari deze agent niet terug dronken was ?

Overwegende dat beklagde de inhoud van dit schrijven bevestigd heeft ter gelegenheid van zijn verhoor door de politie Aalst (P.V. nr. 2505/69 dd. 25 februari 1969, stuk 4: «Ik heb de indruk dat de politieagent die me op 15 januari 1969 bekeurde dezelfde is als deze die op 15 november 1968 in stomdronken toestand die bekeuring ter plaatse heeft opgesteld. Het is echter met geen volle zekerheid dat ik dit zeg doch ik ben de veronderstelling toegedaan dat het hier een en dezelfde persoon betreft en daarom vraag ik ook een onderzoek te willen instellen...» ;

Overwegende dat politieagent Termonia op 30 juni 1969 vrijgesproken werd, door de politierechtbank te Brussel, uit hoofde van openbare dronkenschap zodat de valsheid van de aangehaalde feiten wettelijk vastgesteld werd ;

Overwegende dat de Procureur des Konings, terecht, in zijn nota aanstipt dat de handelwijze van beklagde een lasterlijke aantijging uitmaakt, daar er geen verband bestaat tussen de bekeuring en de vermeende dronkenschap van de verbalisant zodat de lasterlijke aangifte, die ter zake spontaan gebeurde, geenszins als een verdedigingsmiddel kan aangenomen worden ;

Overwegende dat de vraag of de brief van beklagde kan worden beschouwd als een repliek op een proces-verbaal - (met het gevolg dat het spontaan karakter van de aantijgingen onvoldoende zou blijken) — door de inhoud van het schrijven ontkennend dient opgelost ;

Overwegend, inderdaad, dat er geen reden bestond, als verweermiddel of uitleg over feiten die door politieagent Termonia op 15 januari 1969 vastgesteld werden, aangifte te doen van feiten die zouden gebeurd zijn op een andere datum ;

Overwegende dat uit de aanklacht blijkt dat beklagde met kwaadwillig opzet gehandeld heeft ;

Overwegende dat, ter zake, de bestanddelen van de lasterlijke aangifte, voorzien door artikel 445 van het Strafwetboek, voorhanden zijn, te weten, de kwaadwillige opzet, de aangifte van een feit waarvan het wettelijk bewijs niet is geleverd, een aantijging door een geschrift en, ten slotte, een aangifte gedaan bij de overheid ;

Overwegende dat, aldus, de betichting A bewezen is ;

Dat er geen reden bestaat te beslissen, zoals het openbaar ministerie het suggereert, dat beklagde zich schuldig heeft gemaakt aan laster, misdrijf dat onder de toepassing van artikel 443 van het Strafwetboek valt, en dit, omdat de publiciteit voorzien door artikel 444 van het Strafwetboek ontbreekt ;

Overwegende dat de feiten onder tenlastlegging B niet bewezen zijn ;

Overwegende dat de beklagde nog geen veroordeling heeft ondergaan tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden ; dat de omstandigheden van de zaak daarenboven een reclasering van de beklagde laten verhoppen, in de hiernabepaalde voorwaarden van uitstel der tenuitvoerlegging van de straf ;...

NOOT. — Bovenstaand vonnis werd bij arrest van het Hof van beroep (16e kamer) dd. 10 februari 1971 bevestigd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

8e Kamer. — 5 februari 1971.

Voorzitter : M. Bossyns.

Openbaar Ministerie : M. Wuyts.

Advocaten : Mrs. Van Doosselaere en Lhonneux.

Aansprakelijkheid. — Auto-ongeval. — Dronkenschap aan het stuur. — Vordering in terugbetaling van de verzekeraar wegens zware fout. — Twee afzonderlijke straffen uitgesproken door de strafrechter, een voor de dronkenschap en een voor de overtreding van het verkeersreglement. — Geen bewijs van gemis aan oorzakelijk verband. — Veroordeling tot terugbetaling.

Wanneer de strafrechter, naar aanleiding van een auto-ongeval twee afzonderlijke straffen uitspreekt, een wegens dronkenschap aan het stuur en een wegens inbreuk op het verkeersreglement, is daaruit geen enkel bewijs af te leiden van gemis aan oorzakelijk verband tussen de dronkenschap en het ongeval.

Er kunnen allerhande redenen bestaan om dewelke de strafrechter verkiest twee afzonderlijke straffen uit te spreken, zonder dat hij daarvoor het oorzakelijk verband tussen de dronkenschap en het ongeval wil uitsluiten.

Er bestaat trouwens geen aanleiding te zoeken naar het inzicht van de strafrechter. Men kan eventueel vragen dat hij dit inzicht zou doen kennen door een interpretatief vonnis.

N.V. « De Schelde » t./Hooland en Helgesen.

Aangezien de eis strekt tot de veroordeling van verweerders om solidairlijk, of in solidum, aan eiseres, ten provisionele titel, het bedrag van 100.000 fr. te vermeerderen of te verminderen in de loop des gedinges, te betalen, met de vergoedende intresten en de gerechtelijke intresten en de kosten, en dit op grond van art. 16 der wet op de verzekeringen, alsmede op grond van artt. 24 en 25 - 9 en 10 der verzekeringspolis, tegen eerste verweerder en tegen tweede verweerder, om reden dat deze het bestuur van zijn voertuig toevertrouwde aan eerste verweerder, waarvan hij wist of moest weten dat deze kennelijk dronken was en niet in staat een autorijtuig te voeren ;

Overwegende dat eiseres, in hare eerste besluiten, hare vraag in betaling van een provisioneel bedrag van 100.000 fr. met intresten en kosten staande houdt ;

tegenover eerste verweerder :

Overwegende dat eerste verweerder tevergeefs gewaagt van een gemis aan bewijs van oorzakelijk verband tussen zijn dronkenschap — welke bewezen is en waarvoor hij veroordeeld werd — en het door hem verwekte ongeval, waarvoor hij verantwoordelijk werd bevonden en eveneens werd veroordeeld ;

Overwegende dat het rijmaneuver door eerste verweerder uitgevoerd, en nl. om de weg af te snijden aan een rechtdoorrijdende tegenligger, met zelf ontijdig naar links af te slaan, reeds voldoende is om uit te wijzen dat hij, beneveld door de drank, zich niet doelmatig heeft kunnen vergewissen van wat er zich op de baan voordeed ;

Overwegende dat het volkomen onverschillig is dat de strafrechter de straffen voor de dronkenschap en inbreuk op het verkeersreglement al dan niet heeft vermengd ;

Overwegende dat er hiervoor inderdaad allerhande redenen kunnen bestaan al ware het maar om boven het maximum der samengevoegde straffen te gaan ;

Overwegende dat men overigens ofwel niet moet zoeken

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

naar het inzicht van de strafrechter ofwel het hem, bij verklarend vonnis, moet vragen, maar dat de afzonderlijke straffen, geen bewijs van gemis aan oorzakelijk verband uitmaken;

Overwegende dat de eis tegen eerste verweerder dan ook volkomen gegrond is;

tegenover tweede verweerder:

Overwegende dat de zware fout van tweede verweerder bestaat in het toevertrouwen van het stuur van zijn voertuig aan eerste verweerder, met dewelke hij gans de avond was uit geweest, en van dewelke hij wist, of moest weten, dat hij te dronken was om te voeren;

Overwegende dat allicht zijn eigen dronkenschap hem het gemis aan besef had verwekt omtrent de toestand waarin eerste verweerder verkeerde;

Overwegende dat wij hierbij klaarblijkelijk staan voor het geval van twee drinkebroers waarop wel eens het gezegde wordt toegepast van « wie stuurt er nu eigenlijk, gij of ik? »;

Overwegende dat er niet streng genoeg kan opgetreden worden tegen dronken voerders welke verkeersongevallen plegen, en dan nog zulke kenschetsend onverwachte en zware als in casu waar eerste verweerder een tegenligger dwarste op dezes rijvak, en dit om naar links in te draaien;

Overwegende dat wij echter geen grond tot solidariteit zien;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Gehoord in openbare terechtzitting van 8 januari 1971, de heer Wuyts, Subsistuuat Procureur des Konings, in zijn mondeling advies, gegeven in de Nederlandse taal, rechtdoende op tegenspraak,

alle andere of strijdige besluiten verwerpend,

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond;

Verodreelt verweerders, in solidum, aan eiseres te betalen, ten provisionele titel, de som van: 100.000 fr. (honderdduizend frank), vermeerderd met de vergoedende intresten en de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt verweerders tot al de kosten van het geding, tot heden door eisende partij begroot op 2.806 fr. (staat van pleitbezorger Mr. Veyssièr) en 3.000 fr. rechtsplegingsvergoeding;

Verzendt voor het overige de zaak naar de Bijzondere Rol.

VREDEGERECHT TE TIELT.

11 februari 1971.

Vrederechter: M. De Busschere.

Advocaten: Mrs. Lust en Gits.

Pacht. — Overdracht. — Verzet. — Redenen. — Kennisgeving der pachtoverdracht vóór het in genot treden. — Rechtmatig verzet tegen pachtvernieuwing.

Opzeg van pacht door mede-eigenaar, tijdens de onverdeeldheid, voor zijn aandeel in het onverdeelde goed. — Geldig.

Verzet tegen pachtvernieuwing wegens ter beschikking stellen van het goed voor afstammelingen. — Onverschillig op welke wijze de uitbating zal geschieden.

Om pachthervernieuwing te kunnen voor gevolg hebben dient van de overdracht van pacht kennis te worden gegeven

aan de verpachter binnen de drie maanden na het in genot treden van de overnemer. Een kennisgeving vóór het in genot treden heeft geen pachtvernieuwing voor gevolg.

Elk van de onverdeelde mede-eigenaars is volkomen gerechtigd opzeg van pacht te betekenen, gedurende het bestaan van de onverdeeldheid, voor de goederen die hem zullen toebedeeld worden. Deze opzeg zal alleen gelden voor de goederen die in de kavel van de deelgenoot vallen.

Wanneer een verpachter zich verzet tegen de pachtvernieuwing op grond van het voornemen het verpachte goed binnen een termijn van minder dan vijf jaren, in uitbating te geven aan zijn kinderen, is het zonder belang te weten op welke wijze deze uitbating zal geschieden, hetzij voor gemene rekening, hetzij ieder voor zijn deel, zodra de uitbating een persoonlijke en daadwerkelijke inbezitname medebrengt van de aangeduide personen.

Van Compernelle t./ Claerhout en Maenhout.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat de overdracht van pacht dd. 31 december 1969 nietig is en van generlei waarde en derhalve niet tot gevolg heeft dat een vernieuwing van pacht ontstaat; tevens dat eerste en tweede gedaagden gehouden zijn de eigendom van verzoekers tegen Kerstmis 1971 ter vrije en volle beschikking te stellen en bij gebreke zulks vrijwillig te doen verzoekers te machtigen om tot de uitdrijving over te gaan;

Overwegende dat verweerders in hun besluiten voorhouden dat het verzet door eisders ingebracht tegen de pachtoverdracht en pachtvernieuwing ongegrond is en in ieder geval de vordering tot het verlaten van de gepachte goederen niet kan weerhouden worden;

Overwegende dat uit de neergelegde stukken de feiten als volgt kunnen samengevat worden:

Benignus Alphonsus Van Compernelle en zijn echtgenote Mevrouw Maria Helena Van Nieuwenhuysse zijn eigenaar van een hofstede met medegaande landerijen gestaan en gelegen te Tielt, groot ongeveer 6 ha 40 a;

Ingevolge het overlijden van hun ouders Van Compernelle - Van Nieuwenhuysse komen de kinderen Van Compernelle - nl. eiser Jozef Van Compernelle, 4° verweerster Georgina Van Compernelle en Mevrouw Rachel Van Compernelle - echtgenote van Remigius Lambrecht, ieder voor 1/3 in onverdeeldheid betreffende gemelde hofstede;

Deze hofstede wordt in pacht gehouden door 3° en 4° verweerders, de echtgenoten Maenhout - Van Compernelle;

Op 3 december 1969 geeft Jozef Van Compernelle, eiser, bij aangetekend schrijven opzeg van pacht voor wat zijn aandeel in het goed betreft, zoals dit zal dienen vastgesteld te worden door een expert-landmeter;

« De reden der opzegging is om het goed zelf in gebruik te nemen of te laten exploiteren door zijn afstammelingen. De opzeg wordt gegeven tegen Kerstmis 25-12-1971 »;

Deze opzeg van pacht wordt betekend aan 3° en 4° verweerders Aimé Maenhout - Van Compernelle en voor zoveel als nodig, zo er tot op heden reeds een overdracht van pacht mocht zijn geschied, aan hun dochter Juffrouw Marcella Maenhout 2° verweerster;

Deze opzeg van pacht wordt betekend aan 3e en 4e verdrie maanden verzet kunnen aantekenen;

Bij aangetekend schrijven van 31 december 1969 laten 3° en 4° verweerders aan de overige onverdeelde mede-eigenaars — eerste eiser en de erven van Mevrouw Rachel Van Compernelle — weten dat zij de in pacht gehouden hofstede overgelaten hebben aan hun afstammeling Marcella Maenhout gehuwd met Frans Claerhout, 1° en 2° ver-

weerders, en « dit op datum van één januari negentienhonderd zeventig. »;

Op 12 maart 1970 wordt tussen de medeëigenaars de kinderen Van Compernoelle waaronder eiser en 3e en 4e verweerder een onderhandse akte van vereffening en verdeling opgemaakt nopens de hofstede met medegaande landerijen voortkomende uit de nalatenschap van hun ouders;

Aan eiser wordt er toebedeeld « verschillende percelen wei- en zaailand en een bouwvallige tweewoonst te Tielt Dentergemstraat bekend ten kadaster sectie G n° 300, 305, 306, 307, 322, 301a, 303b, 304b en 302c, groot ongeveer 2 ha 85 a 70 ca. » Er wordt eveneens bepaald « De kavellaten zullen in het vrije gebruik komen van kavels 2 en 3 na het einde der mogelijke huurdersrechten, mits daartoe zelf het nodige te doen en van kavel 1, aanbedeeld aan Mr. Joseph Van Campernolle, met kerstdag 1971;

Op 20 maart 1970 wordt er op de griffie een verzoekschrift neergelegd teneinde de procedure in te stellen betreffende het verzet tegen de pachtoverdracht en de pachtvernieuwing uitgaande van eisers. Op 20 maart 1970 wordt een afschrift van dit verzoekschrift toegestuurd aan verweerders met uitnodiging tot de verzoeningszitting van 25 maart 1970 en op deze verzoeningszitting wordt een proces-verbaal van niet akkoord opgesteld;

Op 27 maart 1970 laten de eisers de dagvaarding betekenen;

Bij akte verleden door notaris A. Verkest te Tielt dd. 18 juni 1970 wordt de onderhandse akte van vereffening en verdeling van de hofstede dd. 12 maart 1970 vervangen door de authentieke akte van vereffening en verdeling;

In deze akte wordt er nogmaals bepaald dat eiser Jozef Van Compernoelle in het vrije gebruik komt van de aanbedeelde goederen met kerstdag 1971;

Overwegende dat de vordering tot geldigverklaring van het verzet tegen de pachtoverdracht en de pachtvernieuwing alsmede tot de uitdrijving van het pachtgoed voor wat de ontvankelijkheid betreft door verweerders niet betwist wordt;

Overwegende dat eisers om hun verzet tegen de pachtoverdracht en de pachtvernieuwing te verrechtvaardigen zich beroepen op drie redenen, dewelke ieder op zichzelf reeds, zo deze redenen als gegrond zouden aanzien worden, voldoende zijn om de pachtvernieuwing niet toe te kennen;

Overwegende dat eisers voorhouden dat de kennisgeving van de pachtoverdracht aan de verpachters slechts mag betekend worden na de ingenottreding van de personen aan wie de pacht overdragen is;

Dat ter zake de kennisgeving van de pachtoverdracht plaats had bij aangetekend schrijven van 31 december 1969, terwijl 1^e en 2^e verweerders slechts de pachtgoederen in gebruik genomen hebben op 1 januari 1970, zoals blijkt uit het aangetekend schrijven zelf;

Overwegende dat terecht dient aangenomen te worden dat het aangetekend schrijven van 31 december 1969 verstuurd per spoedbestelling wel op 31 december 1969 aan eisers overgemaakt is geworden;

Dat inderdaad de aangetekende brief afgestempeld werd te Tielt op 31 december 1969 om 11 u., zodat terecht dient aangenomen dat dit aangetekend schrijven bij spoedbestelling nog op 31 december 1969 in de namiddag aan eisers overhandigd is geworden, gezien eisers wonende zijn te Tielt;

Dat de bewering van verweerders dat dit aangetekend schrijven slechts zou overhandigd worden zijn aan eisers op 2 januari 1970 door niets bewezen is en dan ook niet kan weerhouden worden;

Overwegende dat art. 35 van de wet van 4 november 1969 uitdrukkelijk voorschrijft dat de kennisgeving aan de

verpachter dient te geschieden binnen de drie maanden na de ingenottreding van de overnemer;

Dat de rechtsleer aanneemt dat een effectieve ingenottreding vereist wordt en « alvorens de kennisgeving geldig kan worden betekend dient de pachtovernemer dus reeds in feite de uitbating van het pachtgoed voor eigen rekening te voeren. (Eeckloo, Pacht en Voorkoop, n° 508 en 509. - Gabriel Traest, De Nieuwe Wet op de landpacht, Tijdschrift Privaatrecht, 1969, n° 4, blz. 602 n° 204);

Overwegende dat de kennisgeving van de pachtoverdracht niet geschied is binnen de termijn door de wet voorgeschreven gezien uit het aangetekend schrijven van 31 december 1969 blijkt dat deze overdracht slechts zou plaats hebben met eerste januari 1970, zodat deze pachtoverdracht niet de pachtvernieuwing kan medebrengen en eisers dan ook terecht tegen de pachtvernieuwing verzet hebben gedaan.

Overwegende dat eisers voorhouden dat op 3 december 1969 zij aan 3^e en 4^e verweerders opzeg van pacht gegeven hebben zodat ook zij van oordeel zijn zich tegen de pachtvernieuwing te kunnen verzetten gezien eisers zelf slechts in kennis gesteld werden van de pachtoverdracht na het geven van de opzeg en dat de ingenottreding van 1^e en 2^e verweerders ook na de opzeg plaats had.

Overwegende dat 3^e en 4^e verweerders tegen de bij aangetekend schrijven van 3 december 1969 gedane pacht-opzeg geen verzet welkdanig ook hebben aangetekend binnen de drie maanden na ontvangst van de opzeg, zodat verweerders dan ook niet meer gerechtigd zijn de kwestige opzeg te betwisten, dit bij toepassing van art. 14 van de wet van 7 juli 1951 nopens de landpachten;

Dat dit verval van het recht tot het betwisten van de opzeg in de wet op zo duidelijke als volstrekt algemene manier is voorzien en het derhalve dient — bij gemis aan enig wettelijk onderscheid — toegepast te worden zonder dat er enig onderscheid mag gemaakt worden tussen de zeer verschillende nietigheidsoorzaken waarmede een opzeg in pachtzaken zou kunnen behept zijn;

Dat vooral sedert het arrest van het Hof van Cassatie dd. 23 juni 1960 (J.T. blz. 542) hieromtrent alle twijfel en verdere betwisting is uitgesloten, zelfs ook uitdrukkelijk ten overstaan van opzeggingen welke zogezegd niet kunnen gegeven worden. (Vrederecht Kontich 20 juni 1961, R.W. 1961-62, blz. 44; Vrederecht Aarschot, 9 december 1961, R.W. 1961-62, 1066.)

Overwegende dat opdat het verzet tegen de pachtvernieuwing zou gegrond zijn, het vereist is dat voor de kennisgeving van de pachtvereenkomst er opzeg gegeven is aan de vroegere pachter.

Overwegende dat gezien de pachters ter zake geen verzet tegen opzeg hebben betekend op zichzelf reeds kan aangenomen worden dat de pachters overtuigd waren dat de gegeven opzeg volkomen geldig was;

Dat dit des te meer blijkt uit de verdere houding van de pachters zelf, dewelke bij de onderhandse akte van vereffening en verdeling van 12 maart 1970 en bij de notariële akte van vereffening en verdeling bevestigen dat eisers over de landerijen behorende tot hun kavel 1 vrij het gebruik er zullen kunnen van hebben met kerstdag 1971;

Overwegende dat wat meer is de gegeven opzeg van 3 december 1969 betekend door eisers niet nietig is bij toepassing van het gemeen recht;

Overwende dat verweerders zich niet kunnen beroepen op de nietigheid van de opzeg toepassing makende van art. 577 bis § 6 B.W.B.;

Overwegende dat art. 577 bis § 6 B.W.B. niet in aanmerking kan genomen worden gezien eisers slechts opzeg van pacht gegeven hebben voor hun aandeel in het pachtgoed « zoals dit zal dienen vastgesteld te worden

door een expert-landmeter», wat reeds geschied is bij onderhandse akte van vereffening en verdeling van 12 maart 1970 waarbij aan eisders wel bepaalde en goed omschreven landerijen toebedeeld werden;

Dat eisders dan ook voor deze opzeg de toestemming van de overige deelgenoten niet nodig hadden;

Overwegende dat ieder van de onverdeelde mede-eigenaars volkomen gerechtigd is opzeg van pacht te betekenen voor de goederen dewelke hun zullen toebedeeld worden, doch dat deze opzeg dan slechts kan gelden voor de goederen dewelke in de kavel van de deelgenoot vallen, dewelke opzeg van pacht gegeven heeft;

Overwegende dat bij toepassing van art. 883 B.W.B. de akte van vereffening en verdeling een aanwijzend karakter heeft zodat de deelgenoot, voor de goederen dewelke hem toebedeeld worden, geacht wordt de enige en uitsluitende eigenaar te zijn van deze goederen met uitsluiting van de overige deelgenoten;

Overwegende dat een van de deelgenoten volkomen gerechtigd is op een bepaald deel van de onverdeelde goederen een pachtvereenkomst af te sluiten;

Dat deze pachtvereenkomst niet tegenstelbaar is aan de overige deelgenoten die hiermede hun instemming niet zouden gegeven hebben;

Dat echter deze pachtvereenkomst volkomen rechtsgeldige gevolgen heeft tussen de deelgenoot en zijn medecontractant en dat deze pachtvereenkomst haar volle uitwerking blijft behouden op de in pacht gegeven goederen zo deze goederen bij de verdeling in de kavel van de deelgenoot toegekend worden. (La Haye & Van Kerckhove, Le Louage de Choses T. I n° 76-77);

Dat daaruit dan ook terecht mag afgeleid worden dat de deelgenoot voor het geheel van de goederen dewelke hem bij de vereffening en verdeling zouden toegekend worden, dan ook opzeg van pacht kan geven;

Overwegende dat de opzeg van pacht van 3 december 1969 volkomen rechtsgeldig is en dat gezien de pacht-opzeg 3° en 4° verweerders geen rechtsgeldige pacht-overdracht met recht van pachthervernieuwing nog konden betekenen;

Overwegende dat eisders om hun verzet tegen de pachthervernieuwing te verrechtvaardigen zich beroepen op het voornemen dat zij hebben om het verpachte goed binnen een termijn van minder dan vijf jaren, hetzij na kerstmis 1971, in uitbating te geven aan hun kinderen Roger Van Compernelle - Denise Deneve en André Van Compernelle - Agnes Demeulemeester.

Overwegende dat deze aangeduide personen de wettige kinderen zijn van eisders;

Dat het niet betwist wordt dat zij landbouwers zijn en in de onmiddellijke nabijheid van de verpachte goederen wonen; dat zij volkomen in staat zijn om deze landerijen voor eigen rekening en op eigen risico uit te baten en te gebruiken;

Overwegende dat verweerders geen enkel bewijskrachtig gegeven inbrengen waaruit zou kunnen afgeleid worden dat het aangekondigd eigen gebruik van de kinderen van eisders niet zou plaats hebben of dat dit gebruik niet als ernstig kan beschouwd worden;

Overwegende dat het zonder belang is te weten op welke wijze deze uitbating zal geschieden hetzij voor gemene rekening hetzij ieder voor zijn deel, zodra de uitbating een persoonlijke en daadwerkelijke inbezitting medebrenkt van de aangeduide personen;

Overwegende dat eisders op zeer duidelijke wijze bepaald hebben wie de uitbating van deze landerijen zal verrichten en dat deze personen op zeer nauwkeurige wijze omschreven zijn in de dagvaarding, zodat hieromtrent geen de minste verwarring noch twijfel kan bestaan bij verweerders;

Overwegende dat eisders het voornemen te kennen

geven om het gehele pachtgoed tzt. al de landerijen dewelke zij in pacht gegeven hebben aan verweerders zelf te laten gebruiken en uitbaten door hun afstammelingen, hun twee kinderen;

Overwegende dat de wetgever met het gehele pachtgoed wel bedoeld heeft al de goederen dewelke een pachter in pacht heeft van een en dezelfde eigenaar;

Dat wanneer een pachter landerijen in pacht heeft dewelke aan verschillende verpachters toebehoren het vanzelfsprekend is dat niet vereist wordt dat alle gepachte goederen in de pachtoverdracht zouden begrepen worden. (R. Eeckloo Pacht en Voorkoop n° 486) doch wel het geheel pachtgoed van een en zelfde verpachter;

Overwegende dat het verzet tegen de pachtoverdracht en de pachthervernieuwing alleen en uitsluitend betrekking heeft op de landerijen toebedeeld aan eisders zoals beschreven in de akte van vereffening en verdeling van 12 maart 1970 en van 18 juni 1970 zijnde verschillende percelen wei- en zaailand en een bouwvallige tweewoonst te Tielt, Dentergemstraat, bekend ten kadaster sectie G n° 300, 303, 306, 307, 322, 301 a, 303 b, 304 b en 302 c, samen groot volgens kadaster 2 ha 85 a 70 ca en beschreven onder kavel n° 1 in gemelde akten;

Overwegende dat het verzet dan ook volkomen geldig en van waarde dient verklaard te worden;

Overwegende dat eisders tevens terecht het ter vrije en volle beschikking stellen van de hogergemelde landerijen vragen tegen Kerstmis 1971, gezien de geldige opzeg dewelke gegeven is geworden aan 3° en 4° verweerders op 3 december 1969.

Overwegende dat 3° en 4° verweerders aan de overnemers, 1° en 2° verweerders, slechts deze rechten kunnen overdragen dewelke zij zelf bezitten betreffende de in pacht gehouden goederen, waarvoor reeds op 3 december 1969 een geldige opzeg betekend werd tegen kerstmis 1971;

Overwegende dat 3° en 4° verweerder zoals blijkt uit de onderhandse akte van 12 maart 1970 en de akte verleden door notaris A. Verkest te Tielt op 18 juni 1970 betreffende de vereffening en de verdeling van de nalatenschap van de ouders Van Compernelle-Vannieuwenhuysse, volledig akkoord zijn om de gepachte goederen, eigendom van eisders te verlaten en ter volle beschikking van eisders te stellen met Kerstmis 1971;

Overwegende dat 3° en 4° verweerders deze pachtgoederen niet meer uitbaten, gezien zij deze pachtgoederen overgedragen hebben aan 1° en 2° verweerders, waartegen eisders verzet hebben aangetekend, zodat het dan ook vaststaat dat na Kerstmis 1971 verweerders ingevolge de gegeven opzeg deze pachtgoederen zonder enig recht of titel zullen gebruiken, zodat eisders dan ook terecht thans reeds de ter beschikkingstelling van deze landerijen vorderen;

Overwegende dat de ingestelde vordering volkomen gegrond voorkomt beperkt echter tot de pachtgoederen dewelke eigendom van eisders zijn en zoals door eisders herleid in hun besluiten van 27 januari 1971.

Om deze redenen,

alle overige besluiten als ongegrond verwerpande,

Wij Vrederechter,

rechtsprekende op tegenspraak en in eerste aanleg, na 2° en 4° verweersters gemachtigd te hebben om in rechte op te treden,

zeggen voor recht dat de overdracht van pacht betekend aan eisders op 31 december 1969 ten opzichte van eisders nietig is en van generlei waarde, zodat derhalve de pachthervernieuwing niet ontstaan is ten voordele van

1° en 2° verweerders betreffende de percelen zaai- en weiland en een bouwvallige tweewoonst gestaan en gelegen te Tielt, Dentergemstraat en aldaar bekend ten kadaster sectie G n° 300, 305, 306, 307, 322, 301 a, 303 b, 304 b en 302 c, samen groot volgens kadaster 2 ha 85 a 70 ca ;

zeggen voor recht dat de opzeg gegeven op 3 december 1969 voor zoveel als nodig geldig en van waarde is tegen 25 december 1971 voor de percelen zaai- en weiland en de bouwvallige tweewoonst gestaan en gelegen te Tielt Dentergemstraat groot ongeveer 2 ha 85 a 70 ca, zoals hogerbeschreven ;

zeggen voor recht dat verweerders ertoe gehouden zullen zijn gemelde percelen zaai- en weiland en de bouwvallige tweewoonst tegen 25 december 1971 ter vrije en volle beschikking van eisers te stellen ; en bij gebreke van verweerders zulks vrijwillig te doen, machtigen eisers van nu af en vooralsdan om verweerders van en uit gemeld onroerend goed te drijven met alwie en alwat zich aldaar zoude bevinden en al de zich aldaar bevindende voorwerpen op de openbare weg te doen stellen door tussenkomst van de daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder met behulp van de openbare macht volgens de wettelijke pleegvormen ;

Veroordelen verweerders solidairlijk tot alle kosten van het geding, kosten tot op heden begroot op 2.965 fr., daarin begrepen de rechtsplegingsvergoeding van 2.000 fr. voor eisers ;

Geven akte aan eisers van hun voorbehoud van alle rechten o.m. deze voortspuitende uit art. 807 Ger. Wetboek.

Geven akte aan eisers dat zij deze vordering schatten ten opzichte van ieder van de partijen in elk hunner hoofden en onderdelen voor wat de bevoegdheid en de aanleg betreft, op een bedrag van meer dan vijfduizend franken.

Verklaren ons vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elk welkdanig verhaal ook en zonder enige borg.

NOOT : Bovenstaand vonnis doet uitspraak over een aantal geschilpunten in verband met de nieuwe landpachtwet dd. 4 november 1969, waarvan het belang ons moeilijk kan ontgaan. Om meer dan één reden verdient het gewezen vonnis een nader onderzoek.

De feiten die aanleiding gaven tot het geschil laten zich, in het kort, als volgt samenvatten. Eisers zijn, ingevolge het overlijden van hun ouders, voor één derde onverdeelde medeëigenaars van een hoeve van 8 hectaren 40 centiaren. Deze wordt, voor haar geheel, in pacht genouden door derde en vierde verweerders, tevens onverdeelde medeëigenaars voor één derde deel. De derde medeëigenaar was niet in het geding betrokken. Hangende de onverdeeldheid wordt door eisers op 3 december 1969 aan de pachters-medeëigenaars opzeg betekend « voor wat hun aandeel in het goed betreft, zoals dat zal dienen vastgesteld te worden door een expert-landmeter ». Zonder op deze opzeg te reageren, wordt door derde en vierde verweerders bij aangetekend schrijven — per spoedbestelling — dd. 31 december 1969 aan eisers meegedeeld dat zij hun pacht overgelaten hebben aan hun afstammelingen, M.M. en haar echtgenoot, F.C., en « dit op datum van 1 januari 1971 » (F.C. en M.M. zijn eerste en tweede verweerders in het geding).

Twee verzetstermijnen van drie maanden zijn dus tegelijkertijd lopende, nl. deze om zich te verzetten tegen de meegedeelde opzeg van pacht dd. 3 december 1969, die verstrikt met ingang van 4 maart 1970, en deze om zich te verzetten tegen de medegedeelde bevoorrechte pacht-overdracht, die verstrikt met ingang van 1 april 1970. Tussen deze twee vervaldata in, nl. op 20 maart 1970,

vatten eisers de procedure aan van verzet tegen de pachtoverdracht voor de Vrederechter. Zij beroepen zich daarbij op drie redenen, nl. :

— de kennisgeving van de pachtoverdracht is ongeldig, vermits zij de termijn gesteld door art. 35, al. 1, wet 4 november 1969 niet eerbiedigt

— er is een geldig gedane opzeg (art. 37, § 1, 1 gemelde wet)

— het voornemen van de verpachters om hun eigendom, binnen een termijn van minder dan vijf jaar, in exploitatie over te dragen aan twee van hun afstammelingen in eerste graad, R.V. en A.V.

In zijn vonnis onderzoekt de Vrederechter achtereenvolgens elk van de opgegeven redenen.

Eerste reden :

Naar luid van art. 35 wet 4 november 1969 moet de « pachter of zijn rechthebbende binnen drie maanden na de *ingenottreding* van de overnemer, aan de verpachter kennis geven van de *pachtoverdracht* die de pachter heeft gedaan (...). »

De toepassing van deze wetsbepaling deed onmiddellijk een paar delikate problemen rijzen. Terzake nl. hadden de ouders — derde en vierde verweerder — op kerstavond 1969 met hun kinderen — eerste en tweede verweerders — een onderhandse overeenkomst van pacht-overdracht gesloten, waarbij deze laatsten er zich toe verbonden aan hun ouders x aantal duizenden franken voor de « overlating » uit te keren. In de kennisgeving van de pachtoverdracht anderzijds verklaarden de oorspronkelijke pachters hun pacht te hebben overgelaten « op datum van 1 januari 1970 ». Hetgeen onmiddellijk de vraag doet rijzen of de in art. 35 wet 4 november 1969 gebruikte termen « *ingenottreding* » en « *pachtoverdracht* » éénzelfde betekenis hebben, dan wel of het gaat om twee onderscheiden zaken die zich, in de tijd, op twee verschillende ogenblikken kunnen realiseren, wat van groot belang is voor de termijn waarbinnen kennisgeving dient te geschieden, vermits deze dient te gebeuren binnen de drie maanden na de *ingenottreding* en niet na de pachtoverdracht.

Uit de parlementaire voorbereiding der wet (Parl. Besch., Senaat, 1964/65, nr. 295, blz. 38) alsmede uit de redactie van de wet zelf, blijkt duidelijk dat pachtoverdracht en *ingenottreding* niet dezelfde betekenis hebben en van elkaar dienen onderscheiden te worden. Zulks stemt trouwens overeen met de in het dagelijks leven vaak aangewende praktijk die erin bestaat dat ouders met hun kinderen een pachtoverdracht sluiten, bv. op de dag dat deze voor de notaris hun huwelijksvoorwaarden bedingen, en waarbij dan als datum der effectieve *ingenottreding* een bepaalde dag na de definitieve huwelijksluiting wordt vastgesteld. Terzake hadden partijen de pachtoverdracht gesloten op 24 december 1969 met de klaarblijkelijke bedoeling effectief ingenot te treden op 1 januari 1970, zoals duidelijk bleek uit de redactie van de kennisgeving van pachtoverdracht van 31 december 1969.

Terzake stelde de Vrederechter vast dat de *ingenottreding* slechts effectief werd op 1 januari 1970, zodat de kennisgeving van pachtoverdracht dd. 31 december 1969 voorbarig was en één dag te vroeg, vermits deze slechts mag gegeven worden na de *ingenottreding* en niet *ervoor*.

Over dit laatste kan immers geen betwisting bestaan. Men zou — de lege lata — tevergeefs opwerpen dat de belangen van de verpachter niet kunnen geschaad zijn door een kennisgeving die vóór de *ingenottreding* is gebeurd, vermits art. 35, wet 4 november 1969, formeel is, wijl ook de parlementaire voorbereiding der wet

daaromtrent geen twijfel laat (Parl. Besch., Senaat, 1964/65, gecit.). Anderzijds zijn de termijnen voorgeschreven in de landpachtwet en de wet op de handelshuur van strikte toepassing, wijl verder art. 56 wet 4 november 1969 decreeteert dat « voor niet bestaande worden gehouden alle overeenkomsten waarbij de pachter uitdrukkelijk of stilzwijgend, geheel of gedeeltelijk, afstand doet van de rechten die de artikelen (...) 35 hem verlenen. » Een *geplande* ingenottreding volstaat dus niet; deze moet het stadium van de uitvoering hebben bereikt (Traest, G., De nieuwe wet op de landpacht, T.P.R., 1970, blz. 602, nr. 204; Eeckloo, R., Pacht en Voorkoop, nr. 508).

Deze rigoureuze wetsbepaling kan tot grote sociaal-economische en patrimoniale gevolgen leiden voor de bevoorrechte pachtovernemers, voor het geval namelijk dat het geuite verzet geldig wordt verklaard. Het is algemeen bekend dat jonge trouwlustige boeren voor de overlating van de pachthoeve door hun ouders zich vaak zeer grote financiële offers moeten getroosten. In sommige gewesten van ons land wordt vaak per hectare een forfaitaire som betaald die de 120.000 fr. overschrijdt, met het gevolg dat de jonge landbouwersgezinnen zich jaren in de schuld moeten steken, willen zij het bedrijf van hun ouders verderzetten. Velen zijn daartoe niet bij machte en verlaten noodgedwongen de landbouw. Anderen wensen dergelijk zware lasten niet te dragen en nemen een gelijkaardige beslissing. Zulks kan tot katastrofale gevolgen leiden bij de aflossing der wach in de landbouw.

De wetgever heeft dit ernstig probleem ingezien en is aan de verzuchtingen van de jonge landbouwersgezinnen tegemoet gekomen door de afstammelingen van de pachter te promoveren tot « bevoorrechten » inzake pachtoverdracht en door met name samen met de pachtoverdracht een pachtvernieuwing toe te staan, die ingaat op de verjaardag van de ingenottreding van de oorspronkelijke pachter-overdrager (art. 35, 2° al.). Zulks brengt immers met zich mee dat, op gezegde verjaardag, een nieuwe eerste pachtperiode ontstaat, met alle bescherming die de wet daaraan verleent, met nadien desgevallend een tweede en een derde periode, enz.

Nochtans rijst hier een zeer delikaat probleem op: de ingenottreding moet daadwerkelijk aangevangen zijn *vooraleer* een geldige kennisgeving van pachtoverdracht aan de verpachter kan geschieden. Zulks betekent, realistisch gezien, dat de overnemer de zware overnamesom op dat ogenblik reeds heeft betaald, vaak ook reeds kosten heeft gedaan van modernisering van het bedrijf en zich met have en goed (én jonge bruid) op het bedrijf heeft ingenesteld. Dit alles in het aantrekkelijk perspectief een nieuwe pacht te hebben, als tegenprestatie voor de gedane offers. Maar... pas goed geïnstalleerd en de wittebroodsweken achter de rug of er wordt door de verpachter verzet aangekend tegen de gedane pachtoverdracht die, bij veronderstelling, door de Vrederechter of de rechter in beroep geldig wordt verklaard... Een met zware financiële offers gespijste toekomst stort als een kaartenhuisje in elkaar. Immers, wordt het verzet toegelaten, dan wordt de pacht niet vernieuwd en heeft alleen de overdracht van de vroegere pacht gevolg (art. 36 laatste alinea). In de praktijk van de opvolging van vader op zoon zal zulks zeer vaak voor gevolg hebben dat de overnemer zich in een derde pachtperiode bevindt, zodat steeds een einde kan worden gesteld aan de pacht voor eigen gebruik, mits een opzeg van drie jaar (art. 8 en 11, 3°), termijn die zeker de zware financiële inspanningen niet compenseert.

Men moet dus stellen — de lege lata — dat de bevoorrechte pachtoverdracht op het eerste gezicht aantrekkelijk schijnt en volledige voldoening schenkt, maar niettemin bij nader toezien een zeer zwaar en niet-den-

beeldig risico blijft behouden, waaraan de wetgever blijkbaar voorbijgezien heeft.

Om onrechtvaardige situaties en een ware financiële ondergang te voorkomen dient, m.i., de wetgever terzake dringend in te grijpen o.m. door te bepalen dat kennisgeving van een *geplande* pachtoverdracht *mag* geschieden *vóór* de effectieve ingenottreding en door, in dat geval, een spoedprocedure te voorzien die aan de betrokkenen, binnen de kortst mogelijke tijd, absolute zekerheid geeft over de al of niet geldigheid van desgevallend geuit verzet. Het ene kan inderdaad moeilijk gescheiden worden van het andere, wil men niet in hetzelfde euvel vervallen. Immers, ingenottreding enige tijd *na* de kennisgeving van haar planning, maar *vóór* er een definitief vonnis is dat uitspraak doet over het geuit verzet, is voor de pachtovernemer slechts een pleister op een houten been. Deze moet, vooraleer tot werkelijke ingenottreding over te gaan — en dus vooraleer zich financieel in de zak te steken — absolute zekerheid hebben over het feit of hij al of niet als nieuwe pachter zal worden aangezien. Een spoedprocedure dringt zich daartoe op, vermits het klassieke geding, met beroep en voorziening in cassatie, maanden en zelfs jaren kan aanslepen, hetgeen de normale verzuchtingen om binnen afzienbare tijd te huwen en zelf het bedrijf te exploiteren, in het gedrang zou kunnen brengen.

Hier ligt — de lege ferenda — een niet onbelangrijke taak voor de wetgever, die van aard zou zijn de « platte-landsvlucht » wellicht wat in te dijken.

Keren we echter terug naar art. 35, wet 4 november 1969, waar het onderscheid tussen ingenottreding en pachtoverdracht bovendien moeilijkheden kan meebrengen op het vlak van de bewijslast. Het zal vaak moeilijk zijn precies te bewijzen wanneer de ingenottreding effectief is geworden, vooral wanneer deze zich voordoet op een datum, onderscheiden van de pachtoverdracht.

Zo pachtoverdracht en ingenottreding gelijktijdig geschieden, verdient het aanbeveling dit laatste uitdrukkelijk te stipuleren in de akte zelf houdende pachtoverdracht en deze nadien te laten registreren — zo geen authentieke akte wordt verleden — teneinde zodoende de bedongen datum der ingenottreding aan derden, en dus aan de verpachter, tegenstelbaar te maken.

Maar quid wanneer pachtoverdracht en ingenottreding niet samenvallen? Een preciese datum drukken op de ingenottreding zal dan vaak zeer moeilijk zijn. Art. 35 schrijft enkel voor dat kennisgeving dient te geschieden binnen drie maanden na de ingenottreding, maar bepaalt niet dat de datum zelf der ingenottreding moet kenbaar gemaakt worden, hoewel de verslaggever van de Verenigde Commissies van Justitie en Landbouw de mededeling daarvan verplicht achtte (Parl. Besch., Senaat, 1964/65, nr. 295, blz. 38 en 41), ten onrechte nochtans, vermits niets in die zin in de wet is voorgeschreven. Men mag zich derhalve in de praktijk verwachten aan menige kennisgeving van overdracht van pacht waarin de datum der ingenottreding — terecht — niet wordt meegedeeld. Bewijsmoeilijkheden zullen daarvan het gevolg zijn, vermits vaak moeilijk zal uit te maken zijn wanneer precies het genot van de vader-pachter eindigt en dit van de zoon-overnemer begint. Zulks zal hinderlijke gevolgen meebrengen voor de preciese toepassing van art. 35, lid 1, waar nochtans zoveel van afhangt, vermits elke kennisgeving *vóór* de effectieve ingenottreding — in de huidige stand van de wetgeving — onherroepelijk nietig is, met alle gevolgen vandien.

Blijkbaar heeft de wetgever wel moeilijkheden voorzien in verband met het bewijs van de datum van ingenottreding door de overnemer. Anders is het moeilijk te begrijpen waarom hij in art. 35, al. 2, als aanvangs-

datum van de nieuwe eerste pachtperiode refereert naar de ingenottreding van de oorspronkelijke pachter-overdrager (en niet van de overnemer), wat een eigenaardige hersenkronkel lijkt, maar begrijpelijk voorkomt in het licht van wat boven werd gezegd. Zo er ongetwijfeld (te mijden) discussies zullen ontstaan over de datum der ingenottreding van de overnemer, zullen deze zich allicht minder voordoen wat de datum der ingenottreding van de overdrager betreft. Zo deze immers niet blijkt uit een geschreven pachtvereenkomst, kan verwezen worden naar de normale vervaldagen, zoals bepaald door de plaatselijke gebruiken (1 maart, 15 maart, 1 oktober, 30 november, kerstmis, enz.), zodat partijen dan toch zekerheid hebben over de aanvangsdatum van de nieuwe pacht, hetgeen van uitzonderlijk belang is — moet het gezegd? — voor de te respecteren termijnen van opzeg?

Tweede reden:

In het bestudeerde vonnis — waartegen geen rechtsmiddel werd aangewend — trad de Vrederechter de stelling bij van eisers die voorhielden dat het verzet diende gevalideerd te worden, wegens niet naleving van art. 35, al. 1, wet 4 november 1969. Daarmee had de Vrederechter de eis van aanleggers kunnen inwilligen, met afwijzing van alle overige besluiten, die in subsidiaire orde waren genomen.

De Vrederechter heeft echter eveneens de twee andere redenen van verzet, door eisers in subsidiaire orde aangewend, onderzocht en gevonnist, waarbij vooral zijn motivering over de tweede reden van verzet merkwaardig is en enige aandacht verdient.

Zoals aanvankelijk uiteengezet hadden eisers op 3 december 1969 opzeg van pacht gegeven «voor wat hun aandeel in het goed betreft, zoals dit zal dienen vastgesteld te worden door een expert-landmeter», zodat onmiddellijk de vraag rees: kan een onverdeeld mede-eigenaar, — hangende de onverdeeldheid —, opzeg van pacht geven voor wat zijn aandeel in het goed betreft, dat derhalve op het ogenblik van de opzeg slechts ideeël en abstract aanwezig is? Daarbij kumuleert zich nog een andere vraag: kan de pachter, die de termijn van verzet van drie maanden zoals voorzien door art. 14, wet 7 juli 1951, heeft laten voorbijgaan, nog de nietigheid van de gegeven opzeg inroepen, voorhoudende dat deze nietigheid ankert in het gemeen recht (terzake art. 577 bis B.W.) en haar oorzaak niet vindt in vormen en termijnen die spruiten uit de landpachtwet zelf? M.a.w., worden door het verstrijken van de verzetstermijn alle nietigheden, al dan niet van gemeen recht, gedekt?

Klassiek geldt de oplossing dat de opzeg gegeven door één onverdeeld eigenaar nietig is (Cass., 6 juli 1933, Pas., 1933, I, 285; R.P.D.B., V° Bail à Ferme, nr. 228; A.P.R., V° Landpacht, nr. 101). Zulks is overigens de toepassing van art. 577 bis § 6 B.W.

Men mag echter niet uit het oog verliezen dat deze rechtspraak het geval beoogt van de mede-eigenaar die zich het recht aanmatigt opzeg van pacht te geven over de gehele eigendom, waartoe hij klaarblijkelijk niet rechtsbekwaam is.

Terzake echter werd opzeg gegeven door de eiser-mede-eigenaar enkel voor wat zijn aandeel betrof in het ganse onverdeelde goed, daarbij de rechten van zijn mede-eigenaars onaangeroerd latend. Zulks is, m.i., volkomen gewettigd en wordt overigens geconfirmeerd door art. 577 bis § 4 B.W. dat de mede-eigenaar toelaat over zijn aandeel te beschikken en het met zakelijke rechten te bezwaren. Zo daden van beschikking toegelaten zijn,

dan zeker daden van beheer (zoals verpachten en opzeggen), want, wie het meerdere kan, kan ook het mindere.

Naar ons bescheiden oordeel kan de mede-eigenaar, voor zover hij zich beperkt tot zijn eigen aandeel in de onverdeeldheid, wettig en geldig opzeg geven. Alleen zal zijn opzeg louter theoretisch blijven. Bij onmogelijkheid om zijn onverdeeld aandeel reël aan te wijzen, zal hij immers de pachter niet kunnen uitdrijven. Voor de onverdeelde mede-eigenaar die zijn opgezegd aandeel zelf wil exploiteren, zal er niets anders overblijven dan meteen tot uit-onverdeeldheid-treding over te gaan, waardoor zijn ideeël en abstract aandeel dan reël aanwijsbaar wordt. De stelling van de geldigheid van de opzeg, gegeven door de onverdeelde mede-eigenaar, wordt bovendien bevestigd door art. 883 B.W. dat aan de vereffening en verdeling een declaratief karakter toekent, zodat de mede-eigenaar, vanaf het ontstaan der onverdeeldheid, geacht wordt alleen en uitsluitend eigenaar te zijn geweest van de goederen die in zijn kavel werden toebedeeld.

De exceptie van verweerder dat de opzeg dd. 3 december 1969 behept was met een nietigheid spruitend uit het gemeen recht, werd dan ook terecht door de Vrederechter afgewezen. Niettemin beantwoordde de Vrederechter toch de vraag welk lot de opzeg zou beschoren geweest zijn, indien hij wel nietig ware geweest overeenkomstig het gemeen recht. Kan men deze nietigheid, na het verstrijken van de verzetstermijn van drie maanden, nog nuttig opwerpen?

Naar ons oordeel is elke opwerping tegen een opzeg, na het verstrijken van de verzetstermijn, onontvankelijk, waarin de voorgehouden nietigheid ook haar oorsprong moge vinden. De redactie van art. 1775, vierde lid, B.W. is overigens formeel: het verzet wordt voorgeschreven op straffe van verval, hetzij men zich op de *nietigheid* van de opzeg beroept (bv. onbekwaamheid van de door de in gemeenschap van goederen gehuwde vrouw gedane opzeg), hetzij men de *geldigheid* ervan betwist (bv. niet opgegeven reden). De bedoeling van de wetgever lijkt onwrikbaar, nl. over het lot van de opzeg, waartegen geen tijdig verzet werd gedaan, mag niet de minste onzekerheid meer bestaan. Zulks was eveneens het oordeel van de Vrederechter van Tielt.

Derde reden:

Tenslotte hadden aanleggers, om hun verzet tegen de meegedeelde opzeg te motiveren, zich beroepen op art. 37, § 1, 2°, wet 4 november 1969, en het eigen gebruik ingeroepen voor hun directe afstammelingen, A.V. en R.V.

Van belang is het — voor de appreciatie van de gegrontheid van het ingeroepen eigen gebruik — vast te stellen dat de beide opgegeven kinderen in de onmiddellijke buurt van de opgegeven landerijen een kleine landbouwexploitatie hebben.

De verweerders wierpen op dat niet gepreciseerd was welk naast familielid tot eigen exploitatie zou overgaan, vermits er twee werden aangeduid in de dagvaarding. De wet voorziet echter nergens dat het eigen gebruik slechts ten gunste van één afstammeling zou kunnen ingeroepen worden. Niets belet dat meerdere afstammelingen, hetzij elk voor eigen rekening, hetzij voor gezamenlijke rekening, tot eigen exploitatie overgaan. De rechter dient alleen een kwasi-absolute zekerheid te bezitten over de daadwerkelijke bedoeling van de opgegeven personen om effectief, persoonlijk en onafgebroken voor een periode van negen jaar, tot eigen exploitatie over te gaan, hetgeen terzake niet betwistbaar was.

Antoon Lust,
Advocaat te Tielt

INGEZONDEN BIJDRAGE

Het arrest van 29 - 1 - 71 van het Hof van Beroep Brussel betreffende een afzonderlijke veroordeling bij dronkenschap of alcohol-intoxicatie.

Onder een praktisch gelijkaardige titel lieten wij reeds in het Rechtskundig Weekblad van zondag 9-3-69 (32ste jaargang nr. 27) en van zondag 23/11/70 (34ste jaargang nr. 13) bijdragen verschijnen naar aanleiding van de arresten van 19/9/68 en 18/9/1970 van het Hof van Cassatie.

In onze laatst vermelde bijdrage konkludeerden wij op de laatste volledige alinea van de kolom 627: « Derhalve is het voortaan van ondergeschikt belang geworden na te gaan of er een afzonderlijke straf voor dronkenschap werd uitgesproken. Van hoofdbelang is geworden na te gaan of de strafrechter heeft beslist of er al dan niet een feitelijke eenheid tussen de dronkenschap en de letsels heeft bestaan ». (Wij verwijzen hierbij naar het erratum verschenen in het Rechtskundig Weekblad van zondag 13-12-70 34ste jaargang, nr. 15 kolom 725-726).

In de door de hierboven geciteerde cassatiearresten behandelde stof heeft het Hof van Beroep Brussel zeer recent een arrest geveld (Rechtskundig Weekblad zondag 7-3-71 — 34ste jaargang nr 27, kolom 1285 en volgende) waarin de stelling geponeerd wordt « dat de strafrechter door 2 afzonderlijke straffen toe te passen heeft gehandeld op grond van de overtuiging dat hij zich terzake voor een geval van meerdaadse samenloop bevond en dat er bijgevolg geen oorzakelijk verband tussen de 2 afzonderlijke beteelde misdrijven bestond... » en dat « van deze principes geenszins afgeweken werd door het arrest van het Hof van Cassatie dd. 18-9-70... » omdat « dit arrest geveld werd in een zaak waarin de burgerlijke Rechter door de straffbeslissing niet gebonden was, bij gemis van zekerheid omtrent het rechterlijk gewijsde... »

Het beroepshof Brussel speelt hier dus klaarblijkelijk het meerdaadse samenloop uit tegen de notie eendaadse samenloop; en dit steeds in de optiek van een voor de hand liggende hypothese volgens dewelke een meerdaadse samenloop geen oorzakelijk verbonden feiten bevat dan wanneer — bij tegenstelling hiermee — de eendaadse samenloop steeds het oorzakelijk verband tussen de gezamenlijk beteelde feiten zou bevestigen in functie van art. 65 van het Strafwetboek.

Welnu, wij zijn zo vrij te menen dat een loutere bespiegeling in functie van art. 65 van het strafwetboek niet automatisch voldoende zekerheid verstrekt omtrent het rechterlijk gewijsde inzake de afwezigheid van oorzakelijk verband tussen de gevolgen van het ongeval (slagen en verwondingen) en de afzonderlijk beteelde dronkenschap of het afzonderlijk beteelde en als zware fout te kwalificeren feit.

Inderdaad vragen wij ons af of men, gesteld voor een systeem dat aanvaardt dat de motivering, terzake het oorzakelijk verband, het halen kan op het dispositief van het vonnis (cassatie 18-9-1970) nog ernstig staande kan houden dat nochtans de afzonderlijke bestraffing van het feit dat als dronkenschap of zware fout wordt gekwalificeerd met zekerheid een welbepaalde (t.t.z. verwerping van het oorzakelijk verband — cassatie 19-9-68) maar door de strafrechter verzwegen motivering veronderstelt.

De vraag mag o.i. dan ook terecht gesteld worden of de overtuiging betreffende de afwezigheid van oorzakelijk verband die het Hof van Beroep van Brussel van 29-1-71 in de schoenen van de strafrechter schuift, wel inderdaad bij deze laatste met zekerheid heeft voorgezeten.

Wij zijn zeer tevreden te konstateren dat wij op het precair terrein van de samenloop van misdrijven niet alleen met onze twijfel staan en verheugen ons o.m.

desbetreffend te kunnen verwijzen naar de nota van Professor R. Dekkers, verschenen in *Revue Critique de Jurisprudence Belge*, 24eme année, 3ème trimestre 1970. blz. 316 en volgende.

Het is mogelijk dat wij ons terzake vergissen doch dan durven wij de beter geïnspireerde lezer verzoeken ons dit ten goede te houden als een soort overmachtelijke dwaling. Inderdaad leerden wij, in onze prille jeugd ter universiteit, dat: « het criterium van samenloop niet volgt uit het verband van tijd, plaats of oorzaak dat tussen de misdrijven kan ontstaan... » en dat de leer van de samenloop « bemoedlijkt wordt door het gebrek aan omschrijving van wat in art. 65 als « feit » is te beschouwen... » zodat « dienvolgens het Hof van Cassatie deze vraag overlaat aan het oordeel van de lagere Rechter ».

De zojuist aangehaalde zinsneden komen niet van ons maar zijn uit de leergang van strafrecht destijds gedoceerd door wijlen Professor Rubbrecht en zijn op de blz. 119-120 van zijn cursus weer te vinden onder hoofdstuk IV « eendaadse samenloop van misdrijven ». Ten behoeve van zijn studenten en dus o.m. ten behoeve van de toekomstige rechters heeft Professor Rubbrecht zeer ondubbelzinnig gedoceerd dat het oorzakelijk verband geen criterium tot bepaling van samenloop hoeft te zijn!

Het is o.i. dan ook strijdig met zijn doctrine het oorzakelijk verband als noodzakelijk konstitutief voor de eendaadse samenloop, en de afwezigheid van dit verband als noodzakelijk konstitutief voor de meerdaadse samenloop in beschouwing te nemen.

De zojuist geciteerde doctrine mondt dan ook fataal uit in de konklusie dat beschouwingen betreffende het oorzakelijk verband niet inherent verknocht zijn aan de leer van de samenloop zodat het voor de burgerlijke Rechter gevat door het verhaal van de verzekeraar, een elementaire vereiste wordt zich uitdrukkelijk te gaan vergewissen van hetgeen de strafrechter met zekerheid zou hebben gevonnist.

Zeer sterk hierop aanleunend heeft dan ook de 8ste Kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg van Antwerpen dd. 5-2-1971 inzake « de Schelde »/Hofland en Helgesen, gestatueerd dat men betreffende het inzicht van de strafrechter « het hem, bij verklarend vonnis, moet vragen, maar dat de afzonderlijke straffen geen bewijs van gemis aan oorzakelijk verband uitmaken ». (Men zie dit vonnis in tegenwoordig nummer)

Het komt er dus steeds op aan met zekerheid te kunnen weten wat de strafrechter heeft beslist. Dit is trouwens volkomen normaal en sluit perfect aan bij enkele grondprincipes die steeds de kracht van het strafrechtelijk gewijsde op burgerlijk gebied hebben bepaald.

Ter zake het ons voorliggend probleem is het niet zonder belang deze principes even duidelijk voor de geest te roepen:

1. de burgerlijke Rechter is alleen maar gehouden door hetgeen door de strafrechter met zekerheid wordt beslist.
2. de burgerlijke Rechter mag zich niet alleen steunen op het penaal dispositief; hij moet ook de motivering van de strafrechter in aanmerking nemen.
3. de burgerlijke Rechter mag zich niet in tegenspraak stellen met de strafrechtelijke beslissing.

Hogervermelde principes vonden wij terug in de studie van Professor R. Legros, gepubliceerd in *Revue Critique de Jurisprudence Belge*, 1960 op blz. 146-147

Laten wij de ons voorliggende stof even aan deze principes toetsen. Het is zonder meer duidelijk dat de burgerlijke Rechter die een oorzakelijk verband aanvaardt zich in tegenspraak zou stellen met de penale Rechter die door zijn motivering expliciet en met zekerheid het oorzakelijk verband heeft verworpen.

Quid echter wanneer de strafrechter het dispositief van zijn beslissing tot afzonderlijke bestraffing van de dronkenschap of van het als zware fout kwalificeerbaar feit niet uitdrukkelijk in functie van het onderling oorzakelijk verband heeft gemotiveerd? De strafrechter kan inderdaad zijn gemotiveerde visie betreffende het verwerpen van het oorzakelijk verband in zijn vonnis neerschrijven. Hij kan nochtans evengoed desbetreffend stom zijn gebleven.

Indien de strafrechter zich op het punt van oorzakelijk verband niet motiveert, mag dan uit de « stomme » niet-toepassing van art. 65 van het strafwetboek besloten worden tot een met zekerheid uitgedrukte beslissing aangaande de verwerping van het oorzakelijk verband?

Wij kunnen desbetreffend niet over twijfel heen geraken, geïndoctrineerd zoals wij zijn door de hierboven geciteerde strekking volgens dewelke de strafrechter de hem voorgelegde « feiten » soeverein apprecieert zonder verplicht te zijn zich speciaal in oorzakelijksoverwegingen te verdiepen.

Overigens wanneer wij zien dat de strafrechter sedert het arrest van cassatie van 18/9/1970 een afzonderlijke veroordeling kan uitspreken en tegelijk toch het oorzakelijk verband weerhouden, en wanneer wij vaststellen dat de motivering betreffende het oorzakelijk verband het dan haalt op de eventuele afzonderlijke bestraffing, hoe kan dan nog met voldoende zekerheid gesteld worden dat de afzonderlijke bestraffing, uitgesproken zonder expliciete motivering betreffende de verwerping van het oorzakelijk verband toch in die zin moet worden uitgelegd?

Het is immers overduidelijk dat ingevolge het arrest van cassatie dd. 18/9/70 aan het strafrechtelijk dispositief voortaan nog slechts een relatieve waarde terzake het oorzakelijk verband mag toegekend worden. Inderdaad, bepaalde gevolgtrekkingen uit art. 65 SWB die ons betreffende het oorzakelijk verband, door het arrest van cassatie dd. 19/9/68 nog als absolute waarheid werden opgedrongen zijn op 18/9/70 zeer sterk gerelativeerd geworden door de mogelijkheid die aan de strafrechter werd toegekend er een andersluidende motivering op na te houden.

Het arrest van 19/9/68 is derhalve op 18/9/70 als absolute waarheid van zijn voetstuk gehaald! Wij stellen

derhalve de vraag: Is nog voldoende zeker wat niet meer absoluut waar blijkt te zijn?...

De vraag stellen is haar beantwoorden: wij menen dan ook dat op 18/9/70 duidelijk is gesteld dat het inzicht van de strafrechter niet met voldoende zekerheid blijkt uit het al of niet toepassen van een afzonderlijke straf. Derhalve ontbeert zijn penaal dispositief de noodzakelijke zekerheid om op burgerlijk gebied — terzake het oorzakelijk verband — de kracht van het rechterlijk gewijsde te bezitten!

Een andersluidende mening zou inderdaad de strafrechter bedoelingen toeschrijven waarvoor sedert het arrest van 18/9/70 de mogelijkheid openstaat dat hij hen niet eens heeft gehad.

Met ons meent Professor Dekkers (op. cit.) dan ook dat de strafrechter zich wellicht nooit om het civiel aspect van de zaak heeft bekommerd en hij gaat zelf zo ver de thesis dd. 19/9/68 van het Hof van Cassatie alleen maar een loutere « suppositie » te noemen, aldus duidelijk stellend dat die thesis derhalve niet zoveel juridische fundering kan bezitten.

Dit schijnt overigens ook de overtuiging te zijn van de 8ste Kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg van Antwerpen die in het hierboven geciteerde vonnis uitdrukkelijk stelde « dat men niet moet zoeken naar het inzicht van de strafrechter » hetgeen alleen maar uitgelegd kan worden in die zin dat de civiele rechter soeverein en vrij kan statueren betreffende het oorzakelijk verband voor zoveel de strafrechter desbetreffend geen uitdrukkelijke motivering in de ene of andere zin heeft gegeven. Inderdaad, wanneer de strafrechter zich niet uitdrukkelijk heeft gemotiveerd moet men uiteraard « zoeken » naar zijn inzichten en voor iemand die zoekt bestaat er uiteraard geen zekerheid.

Wat er ook van zij; er bestaat voor de strafrechter sedert het arrest van 18/9/70 een efficiënt middel om die zekerheid te scheppen: in ieder geval zijn zienswijze aangaande het oorzakelijk verband motiveren, of gebeurlijk zelfs speciëren — zoals de Korrektionele Rechtbank van Charleroi deed inzake O.M. Septroux dd. 30/5/1969 — dat afzonderlijke straffen worden uitgesproken zonder dat hierdoor uitspraak wordt gedaan over het oorzakelijk verband.

Waarom zouden onze strafrechters deze kans niet grijpen om aldus daadwerkelijk bij te dragen tot het vestigen van een definitieve gerechtelijke vrede op een punt dat reeds al te lang beroering heeft verwerkt?

W. MERCELIS - Dr. Jur.
19-3-71

RECHTERLIJK LEVEN

Installatie van de Heer A. BELPAIRE als Eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie.

Donderdagvoormiddag 25 maart is het Hof van Cassatie overgegaan tot de installatie van haar nieuwe Eerste Voorzitter, de H. A. Belpaire.

In de zaal van de plechtige zittingen van het Hof werd vooreerst lezing gegeven door de Hoofdgriffier van de eedaflegging — in het Nederlands — van de Eerste Voorzitter in handen van Z.M. de Koning.

Vervolgens ging een afvaardiging van de jongste raadsheren en van advocaten-generaal, voorafgegaan door gerechtsdeurwaarders, de Eerste Voorzitter tegemoet bij zijn intrede in de zaal.

Als oudste der raadsheren sprak de H. Louveaux de eerste begroeting uit. Hij onderstreepte onder meer de zware opdracht van het Hof van Cassatie in de rechtsontwikkeling een evenwicht te vinden tussen de vereisten

van het algemeen belang en de zorg voor de individuele vrijheid.

Procureur-Generaal Ganshof van der Meersch wees op de discretie van de nieuwe Eerste Voorzitter, tegenstander van alle gemakzucht, gewoon de moeilijkste zaken zelf te behandelen. Hij lichtte vervolgens twee problemen toe die de bekommernis van ons hoogste Hof verdienen, nl. de delegatie van magistraten voorzien in art. 327 G.W., en de huidige recruteringsmoeilijkheden voor de magistratuur.

Nadat Mr. De Bruyn de wensen van de balie van cassatie had uitgedrukt, kwam de Eerste Voorzitter zelf aan het woord. Hij schetste het beeld van de hoge eisen die zijn nieuwe functie hem zou stellen in de dienst van het recht en van het land. Op zijn beurt vroeg hij heel bijzonder de aandacht voor de vraag van het tekort aan kan-

didaten voor de magistratuur. Hij bleef even verwijlen bij de jaren die hij aan de balie doorbracht, en verheugde er zich bijzonder over nog twee van zijn patroons, Mr. R. De Jongh en Mr. P.M. Orban te kunnen begroeten.

De lezers van het Rechtskundig Weekblad zullen trouwens in een der eerstkomende nummers ruime uittreksels uit deze toespraken kunnen lezen.

Daarna ging het Hof over tot de verkiezing van een Voorzitter voor de open gekomen plaats; raadsheer Louveaux werd eenparig tot dit ambt verkozen.

Stippen we nog aan dat alle toespraken, op de begroeting door de balie na, in beide landstalen werden gehouden, en met voorrang voor het Nederlands; en dat, voor het eerst in de geschiedenis van het Hof van Cassatie, bij de verkiezing van een Voorzitter, elk raadsheer aangesproken werd in de taal van de taalgroep waartoe hij behoort.

Een korte ontvangst besloot de plechtigheid.

J. V. W.

BALIELEVEN

NATIONALE ORDE VAN DE BELGISCHE ADVOCATEN

Motie betreffende de werking van de Justitie

Tijdens de bijeenkomst van de Algemene Raad op 18 maart 1971 onder het voorzitterschap van Mr. Achille De Gryse, Deken van de Nationale Orde van Advocaten, hebben de stafhouders van het Rijk het probleem onderzocht van de werking van de Justitie in de verschillende arrondissementen van het land.

Uit het merendeel van de verslagen blijkt, dat sinds de aanvang van het gerechtelijk jaar en zeker sinds de maand november, de rechtsmachten van eerste aanleg geen normale dienst meer verzekeren, en dit door een tekort aan magistraten en personeel, en een gebrek aan lokalen.

De Algemene Raad is van oordeel dat de huidige toestand onduidelijk is voor de waardigheid van het Gerecht, gezien elke burger het recht heeft te eisen dat de Staat de nodige maatregelen treft om deze openbare dienst degelijk te verzekeren.

De National Orde van Belgische Advocaten rekent het zich tot plicht de Minister van Justitie haar grote bezorgdheid om deze toestand bekend te maken en verzoekt hem deze met spoed te verhelpen.

* * *

In zijn vergadering van 18 maart 1971 heeft de Algemene Raad van de Nationale Orde van Belgische Advocaten volgende problemen onderzocht en besproken:

- de algemene politiek te volgen met het oog op de bescherming van het beroep;
- Credoc;
- Toelage aan het Verbond van Belgische Advocaten;
- Motie betreffende de werking van de Parketten en de Griffies;
- Archiefbewaring en beroepsaansprakelijkheid;
- Dienstplicht en stage;
- Rechtsplegingsvergoeding, artikel 1022 Ger. W.

TIJDSCHRIFTEN

Oriëntatie, jaargang 1971 - nr. 3.

A. Trine, Ten geleide. — R. De Paepe, Aan gepensioneerde werknemer toegestane arbeid. — A. Roemen, Vrouwenarbeid. — J. Basyn, De kinderbijslagfondsen. — Sociale flitsen, problemen van sociale actualiteit. — Uit het Staatsblad. — Allerlei.

Nederlands juristenblad, jaargang 1971 - nr. 12.

Mr. M. van Empel, EEG-lidstaten voor de rechter. — Mr. D.J. Kraan, Aantekeningen bij een nieuw juridisch studieprogramma. — Mr. J.A. Nota, Geslachtsnamen, voor- en patronymica.

Nr. 13.

Mr. J. Meursing, Wijziging der Onteigeningswet. — Mr. V.A.M. van der Burg, Nieuwe ontwikkelingen in het Franse faillissementsrecht. — Mr. Th. Ph. van Raalte, Helpt gevangenisstraf nu ook al tegen kraken? (met reactie van prof. Mr. J.M. van Bemmelen). — Prof. Mr. J. ter Heide, Antwoord aan prof. dr. J.J. Loeff.

Weekblad voor privaatrecht, notaris-ambt en registratie, jaargang 1971 - nr. 5123.

Prof. mr. P. Zonderland, De wettelijke rubricering van onrechtmatige daden (II, slot). — Prof. mr. J.E.J.Th. Deelen, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Internationaal Privaatrecht (adoptie; erkenning en wettiging) (III, slot). — Tijdschriften. — Berichten en Mededelingen.

Rechtsgeleerd magazijn Themis, jaargang 1970 - nr. 6.

Mr. A.M. Donner, Afronding of alternatief. — Prof. mr. E.H. 's Jacob, Universitaire bestuurshervorming. — Prof. mr. G.E. Mülder, Vrijheidsstraf en terbeschikkingstelling. — Boekbeschouwingen.

Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, jaarg. 1970 - nr. 3 - 4.

Jürgen Blühdorn (Münster/Westfalen) Kritische Bemerkungen zu Theodor Viehwegs Schrift, Topik und Jurisprudenz. — Filippo Ranieri (Milano/Münster), Brevi note sull'origine della nozione di negozio reale ed astratto. — Uwe Wesel (Berlin), Zur Deutung und Bedeutung des Status scriptum et sententia. — Bruno Schmidlin (Wien), Zur Bedeutung des legis actio: Gesetzesklage oder Spruchklage? — Johannes Herrmann (Erlangen), Rechtsgeschichtliche Überlegungen zum Gleichnis vom ungerichten Verwalter (Luk. 16, 1-8). — Harald D. Evjen (Boulder, Colorado), Apagôgè and Athenian Homicide Procedures. — Alan Rodger (Oxford), Roman Rain-Water. — Manlio Bellomo (Messina) Glossae Contrariae di Cino da Pistoia. — Francine de Nave (Antwerpen), Peilingen naar de oorspronkelijkheid van Justus Lipsius' politiek denken. — J.J. Woltjer (Leiden), De positie van curatoren der Leidse universiteit in de zestiende eeuw. — A.J.M. Kunst (Utrecht) Het Proces over het klooster te Huybrede voor de Chambre mi-partie (1654) Een vroeg geval van internationale rechtspraak. — Hans Erich Troje (Frankfurt am Main), Arbeitshypothesen zum Thema « Humanistische Jurisprudenz ». — T.J. Veen (Groningen) Een transformatie van het begrip Fries recht. — Comptes rendus. — Chronique. — Ouvrages reçus.

Journal des Tribunaux, jaargang 1971 - nr. 4737.

Arthur Fontigny, Quelques réflexions à propos d'une délibération du Conseil de l'Ordre de Dijon. — Pour un tribunal de la famille? — Jean Graham-Hall, Propositions pour la Grande-Bretagne. Le tribunal local pour les affaires familiales. — Jacques Léo Hirsch, Pour un tribunal de la famille. — Albert Kebers, La pratique en Belgique. — Jurisprudence. — Notes de jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil d'Etat, jaargang 1970 - nr. 3 - 4.

L. Moureau, La collaboration nécessaire entre administrateurs et juristes. — J. Putzeys et S. Gehlen, Répertoire bibliographique du Conseil d'Etat, complément 1966-1969. — J. Fortpied, Déficiences des documents de l'adjudication. — M. Herbiet, La notion d'autorité administrative dans le service public fonctionnel. — Notes d'observations. — Avis et rapports. — Bibliographie.